

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Udržitelný rozvoj a úloha cestovního ruchu
venkova na území Středočeského kraje**

Eliška Gregorová

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Eliška Gregorová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Udržitelný rozvoj a úloha cestovního ruchu venkova na území Středočeského kraje

Název anglicky

Sustainable rural development and the role of rural tourism in the territory of the Central Bohemian Region

Cíle práce

Bakalářská práce se zabývá konceptem trvale udržitelného rozvoje a cestovního ruchu na venkově. Hlavním cílem je charakterizovat účel venkovského cestovního ruchu, zhodnotit dostatečné využití všestranné podpory a vyhodnotit přednosti i nedostatky venkovského turismu v samosprávném Středočeském kraji.

Dílním cílem je přiblížit rozsáhlé činnosti Středočeské centrály cestovního ruchu, která se z velké části podílí na rozvoji turismu.

Metodika

Teoretická část se bude opírat o studium relevantních tištěných a elektronických zdrojů. Zejména budou vysvětlena teoretická východiska a pojmy z oblasti venkova, udržitelného rozvoje, regionálního rozvoje, cestovního ruchu obecně a venkovského cestovního ruchu.

Praktická část je věnována tématu venkovského cestovního ruchu ve Středočeském kraji a charakteristice daného kraje. Nedílnou součástí praktické části je sběr dat prostřednictvím kvalitativní metody výzkumu navazující na sekundární údaje. Dále je potřeba získat informace k sestavení SWOT analýzy, ze které lze určit okolnosti ovlivňujících faktorů.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 str.

Klíčová slova

udržitelný rozvoj, venkov, cestovní ruch, podpora, Středočeský kraj, Středočeská centrála cestovního ruchu

Doporučené zdroje informací

HUDEČKOVÁ, H. – LOŠTÁK, M. – ŠEVČÍKOVÁ, A. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA HUMANITNÍCH VĚD. Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2009. ISBN 978-80-213-1413-9

PALATKOVÁ, Monika; ZICHOVÁ, Jitka. *Ekonomika turismu : turismus České republiky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3643-3.

PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. Cestovní ruch : výkladový slovník. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2.

STRÍBRNÁ, Marie. Venkovská turistika a agroturistika. Praha: Profi Press, 2015. ISBN 978-80-86726-71-7.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Jan Brabec, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 18. 3. 2024

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 18. 3. 2024

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 18. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „**Udržitelný rozvoj a úloha cestovního ruchu venkova na území Středočeského kraje**“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. března 2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Mgr. Janu Brabcovi, Ph.D. za vedení mé práce a cenné rady, které mi poskytl během mého studia. Rovněž bych chtěla poděkovat všem respondentům za věnovaný čas a účast na výzkumu, zejména těm ze Středočeské centrály cestovního ruchu. V neposlední řadě patří velké poděkování mé rodině i blízkým, u kterých jsem po celou dobu svého studia nacházela podporu.

Udržitelný rozvoj a úloha cestovního ruchu venkova na území Středočeského kraje

Abstrakt

Bakalářská práce se v obecné rovině zabývá udržitelným i regionálním rozvojem venkova, cestovním ruchem, a to převážně venkovskou formou cestovního ruchu. Hlavním zdrojem informací jsou data získaná převážně z tištěné relevantní a odborné literatury. Dalším použitým zdrojem jsou sekundární data, získaná kvalitativní metodou výzkumu formou polostrukturovaného rozhovoru, a následné zpracování dat pomocí faktorů SWOT analýzy, ze které lze vyvodit pozitivní a negativní ovlivňující okolnosti. Práce v první řadě vymezuje teoretická východiska spojená s danou problematikou a následně vymezuje formy cestovního ruchu. V praktické části se tato bakalářská práce zaměřuje na venkovský cestovní ruch území Středočeského kraje.

Klíčová slova: udržitelný rozvoj, venkov, cestovní ruch, Středočeský kraj, Středočeská centrála cestovního ruchu

Sustainable rural development and the role of rural tourism in the Central Bohemia Region

Abstract

The bachelor's thesis generally deals with sustainable and regional rural development, tourism, mainly the rural form of tourism. The main source of information is data obtained mainly from printed relevant and professional literature. Another source used is secondary data, obtained by a qualitative research method in the form of a semistructured interview, and subsequent processing of the data using SWOT analysis factors, from which positive and negative influencing circumstances can be deduced. The work first of all defines the theoretical starting points associated with the given issue and then defines the forms of tourism. In the practical part, this bachelor's thesis focuses on rural tourism in the Central Bohemian Region.

Keywords: sustainable development, countryside, tourism, support, The Central Bohemian Region, The Central Bohemian tourism headquarters

Obsah

1. Úvod a cíl práce.....	6
2. Literární rešerše.....	7
3. Metodologie.....	9
3.1. Adekvace metod.....	10
3.2. Průběh výzkumu.....	11
4. Teoretická část.....	12
4.1. Venkov a venkovský prostor.....	12
4.1.1. Udržitelný rozvoj venkova.....	16
4.1.2. Regionální rozvoj venkova.....	18
4.2. Cestovní ruch.....	21
4.2.1. Historický vývoj cestovního ruchu.....	21
4.2.2. Formy cestovního ruchu.....	24
4.3. Venkovský cestovní ruch.....	26
4.3.1. Šetrné formy venkovského cestovního ruchu podle aktivit.....	28
4.3.2. Důležité organizace podporující venkovský cestovní ruch v České republice 31	
5. Praktická část.....	33
5.1. Venkovský cestovní ruch na území Středočeského kraje.....	33
5.1.1. Historické, kulturní a přírodní památky.....	34
5.1.2. Propagace venkovského cestovního ruchu.....	35
5.2. Středočeská centrála cestovního ruchu (SCCR).....	36
5.2.1. Vznik a činnosti SCCR.....	36
5.2.2. Strategie managementu a marketingu 2023-2026 ve Středních Čechách....	37
5.2.3. Projekty SCCR ve Středních Čechách.....	37
5.3. SWOT analýza.....	38
5.3.1. SWOT analýza venkovského cestovního ruchu ve Středočeském kraji.....	39
6. Závěr.....	41
7. Seznam literatury.....	42
8. Přílohy.....	45

1. Úvod a cíl práce

Na území naší republiky se nachází mnoho přírodních i kulturních krás, které je potřeba zachovat, a to nejen jako součást našich životů, ale i pro další generace. Příroda je spjata s člověkem a jeho duší již od nepaměti, proto je zapotřebí si k ní v dnešní urychlené a moderní době nacházet cestu zpět. Udržitelný rozvoj venkova, venkovská turistika a životní prostředí jsou velice diskutovanými tématy, jejichž ochraně je zapotřebí věnovat dostatečnou pozornost.

Česká republika je lákavou turistickou destinací, jak pro domácí návštěvníky, tak i pro ty zahraniční. I přesto, že je jednou z nejmenších zemí Evropy, tak může opravdu co nabídnout. Ať už jsou to přírodní klenoty, kulturní dědictví či skvosty architektury. Velice důležité pro rozvoj cestovního ruchu jsou vztahy mezi turisty a lidmi, kteří jsou součástí provozu služeb, ale také vztahy místních rezidentů k turistům. V posledních letech se stává velkým fenoménem společnosti návrat do venkovských oblastí. Lidé vyhledávají klidnější venkovské lokality jako turistické cíle i jako svá nová útočiště. Zejména je k tomu vede zájem o poznávání, ale také útěk od shonu velkých měst nebo úplná změna životního stylu.

Bakalářská práce se zabývá konceptem trvale udržitelného rozvoje a cestovního ruchu na venkově. Hlavním cílem je charakterizovat úlohu venkovského cestovního ruchu a zhodnotit dostatečné využití všestranné podpory v samosprávném Středočeském kraji. Dalším účelem je stanovit ovlivňující faktory a navrhnout možná řešení k aktuální situaci venkovského cestovního ruchu zkoumaného kraje. Dílčím cílem je přiblížit rozsáhlé činnosti Středočeské centrály cestovního ruchu, která se z velké části podílí na rozvoji turismu. K dosažení cílů budou využity již dostupná i nově získaná data.

Práce se dělí na několik hlavních částí a kapitol. Po tomto úvodním slovu, kde je zároveň specifikován cíl práce, v literární rešerši bude dále čtenář seznámen s dosavadním stavem bádání ke sledovanému problému. Následuje metodologie, která pojednává o hlavním přístupu a metodě sběru dat, pomocí kterých byly získány informace během výzkumu.

Teoretická část se bude opírat o studium relevantních tištěných a elektronických zdrojů. Pro lepší pochopení a představu čtenáře budou vysvětlena teoretická východiska a

pojmy týkající se témat venkova, udržitelného rozvoje, regionálního rozvoje, a cestovního ruchu.

Následující praktická část je věnována tématu venkovský cestovní ruch ve Středočeském kraji, charakteristice daného kraje a institucím. Praktická část je stavěna zejména na datech, která jsou získávána z věrohodných a volně dostupných zdrojů. Nedílnou součástí praktické části jsou výzkumné otázky, jako součást techniky sběru dat zvané interview. Účelem je získat potřebné informace k sestavení faktorů SWOT analýzy, ze které lze vyvodit příležitosti a hrozby. Eventuálně lze doporučit možná řešení k aktuální situaci venkovského cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Výsledky jsou následně zhodnoceny v praktické části a v kapitole závěr.

2. Literární rešerše

Téma udržitelného rozvoje je v posledních letech více než aktuální a je řešeno v širších souvislostech v rámci rozvoje venkova regionů a obcí, napříč celou Českou republikou. Ve velkém rozsahu se rozvojem zabývá profesor Bedřich Moldan, který ve své publikaci *Podmaněná planeta* pojednává o vztahu člověka a přírody, jaké dopady má lidská společnost na přírodu a krajinu. Zmiňuje také tři hlavní pilíře pro udržitelný rozvoj, kterými jsou: enviromentální, sociální a ekonomický.¹

Udržitelnému rozvoji a krajině z geografického hlediska vývoje času, se ve své případové studii s názvem *Udržitelný rozvoj kulturně-historické krajiny a ochrana historických památek v zalesněném prostředí* věnuje Jana Mazáčková a Petr Žaža, kteří vysvětlují, jakým způsobem dochází k narušení historických památek a krajiny v zalesněném prostředí.² Publikace *Synergie ve venkovském prostoru* vznikla v rámci Programu výzkumu v agregátním sektoru, pod záštitou Ministerstva zemědělství ČR, ve které se autoři zabývá rozvojovému rámci venkova, obyvatelstvu a životu na venkově, jeho funkci a v neposlední řadě veřejné správě. Tyto působící záležitosti spojuje jistá spolupráce, takzvaná synergie.³

¹ MOLDAN, B. *Podmaněná planeta*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2999-5

² MAZÁČKOVÁ, J. ŽAŽA, P. *Udržitelný rozvoj kulturně-historické krajiny a ochrana historických památek v zalesněném prostředí*. Brno: Masarykova univerzita, 2022. ISBN 978-80-280-0268-8

³ GaREP, spol. s r.o., společnost pro regionální ekonomické poradenství. *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2011. ISBN 978-80-904308-8-4

Regionálním rozvojem se povětšinou zabývají odborníci a profesori ve svých publikacích či skriptech. Některé z nich byly použity i v této písemné práci, konkrétně *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. První kapitole *Úvod do regionalistiky* se věnuje Helena Hudečková s Adélou Ševčíkovou, a druhé kapitoly *Regionálním rozvoji a rozvoji venkova* se ujal Michal Lošťák. Tomuto tématu z oblasti venkova a vědeckým výzkumům se zajisté věnuje i Věra Majerová.

Oblasti cestovního ruchu se věnuje nespočet autorů, poněvadž obsahuje různé druhy forem a možnosti zaměření. Cestovní ruch se rozvíjí na mezinárodní i národní úrovni dnes a denně. Většina literatury o cestovním ruchu je směřována pro posluchače studijních oborů. Nesmíme proto opomenout zmínit ty nejvíce aktivní autory.

Velice vděčnou publikací pro rychlé hledání pojmů je *Výkladový slovník cestovního ruchu*, který byl napsán autory Josefem Zelenkou a Martinou Páskovou. Slovník obsahuje přes sedm set stran textu a několik příloh, které zahrnují organizace v cestovním ruchu a fotografie.⁴ Zelenka a Pásková se společně věnují také publikaci nazvanou *Společensky odpovědný cestovní ruch*, kde je řešena problematika principů udržitelného cestovního ruchu v rámci environmentálního, sociokulturního a ekonomického rozměru.⁵ Monika Palatková a Jitka Zichová se zabývají cestovním ruchem v oblasti ekonomiky v publikaci *Ekonomika turismu: Turismus České republiky*, kde jsou popsány ekonomické ukazatele, vývoj turismu, jeho typologie, organizace. Palatková se cestovním ruchem dále zabývá i v dalších publikacích, které jsou přínosné pro tento obor.⁶

Konkrétně venkovským cestovním ruchem se zabývá odbornice na danou problematiku paní Marie Stříbrná, která pracovala i na Ministerstvu pro místní rozvoj, kde se věnovala sekci cestovního ruchu, konkrétně Programu rozvoje venkova. Ve své publikaci *Venkovská turistika a agroturistika* vysvětluje pojetí venkovského turismu v České republice, dále zmiňuje podmínky pro podnikatele i organizace dle znění zákona, a představuje doprovodné programy.⁷ Obdobnou knihou je *Venkovský cestovní*

⁴ PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2

⁵ PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Společensky odpovědný cestovní ruch*. Praha: Idea servis, 2018. ISBN 97880-85970-91-3.

⁶ PALATKOVÁ, M. ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turismu: Turismus České republiky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80247-3643-3

⁷ STRÍBRNÁ, M. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profí Press s.r.o., 2015. ISBN 978-80-86726

ruch: příležitosti pro nové podnikání napsanou Markétou Janotovou.⁸ Společnost vědeckých expertů cestovního ruchu v čele s odborníkem Jiřím Šípem, vydala po úspěšné monografii *Městský cestovní ruch*, druhou s názvem *Venkovský cestovní ruch*, která je pro tuto práci více přínosnější. Cíl této monografie pojednává o problematikách spojené s cestovním ruchem ve venkovském prostoru a obsahuje aktuální poznatky v podobě teoretických východisek.⁹

Přírodní krajinou ve Středočeském kraji se zabývají Ložek V., Cílek V. a Kubinová J. v publikaci s názvem *Střední Čechy. Příroda, člověk, krajina*, která byla napsána pro Hejtmanství Středočeského kraje. Důvodem bylo zajištění většího povědomí o rozmanitosti a bohatství krajiny. V kapitolách jsou zmíněny významy související s celou oblastí a představeny druhy přírodních úkazů, především geologická stavba území, husté lesy, krásná květena, chráněná zvířena a vegetace.¹⁰

3. Metodologie

Na začátku této práce byly nejdříve stanoveny metody, podle kterých bude práce postupovat. Pro získání potřebných dat byly využity zejména kvalitativní metody výzkumu, přesněji polostrukturovaný rozhovor. Na základě získaných informací kvalitativního výzkumu byla sestavena SWOT analýza, ze které byly vyvozeny okolnosti, které ovlivňující zkoumanou stránku věci. Podstatnou oporou pro tuto písemnou práci jsou sekundární zdroje a informace poskytnuty během setkání při rozhovoru s respondenty Středočeské centrály cestovního ruchu.

3.1. Adekvace metod

Kvalitativní výzkum je nenumerné šetření, jehož cílem je hlubší porozumění zkoumané skutečnosti či odhalení významu daného jevu.¹¹ Badatel se během výzkumu

⁸ JANOTOVÁ M. a kol., *Venkovský cestovní ruch: příležitost pro nové podnikání*. Klatovy: Úhlava, o.p.s., 2011. ISBN 978-80-903851-7-7

⁹ ŠÍP, J. a kolektiv, *Venkovský cestovní ruch*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-210-9593-9

¹⁰ LOŽEK, V. CÍLEK, V. KUBÍNOVÁ, J. a kolektiv, *Střední Čechy. Příroda, člověk, krajina*. Praha: Dokořán, 2003. ISBN 80-86569-40-3

¹¹ MAJEROVÁ, Věra a Emerich MAJER. *Kvalitativní metody v sociologii venkova a zemědělství část I*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2005. ISBN 80-

snaží dostat k jádru věci, aby vytěžit co nejvíce informací a porozuměl danému předmětu. Nejvhodnějším prostředím pro provádění kvalitativního výzkumu je to autentické. Každá výpověď se stává jedinečnou a napomáhá porozumět danému zkoumanému problému. Kvalitativní metody jsou pro sběr a vyhodnocení dat z časového hlediska náročné.¹²

SWOT analýza je vytvářena za účelem zjistit silné a slabé stránky, případné příležitosti nebo hrozby ovlivňujících faktorů. Nejdříve se dělá identifikace každého okruhu zvlášť a následně se všechny propojí. Důležité je se zamyslet nad cílem, proč vlastně analýzu provádíme, a jakým způsobem budeme řešit výsledná zjištění.¹³

Polostrukturovaný rozhovor

Rozhovor neboli *interview*, je jedním z hlavních nástrojů při sběru dat při zúčastněném pozorování. Rozhovor je pak nejčastěji dělen na nestrukturovaný, polostrukturovaný a strukturovaný.¹⁴ Konkrétně při *polostrukturovaném rozhovoru* má tazatel připraveno několik základních otázek, které během rozhovoru mohou být rozšířeny o doplňující otázky nebo mohou být naopak vynechány. Výhodou tohoto typu rozhovoru je, že získáme detailnější informace a můžeme se tak dostat více do hloubky daného problému. Je třeba, aby tazatel zachoval etický kodex k respondentovi.¹⁵

3.2. Průběh výzkumu

Soubor dotazovaných byl vybrán na základě problematiky této práce čili byli osloveni zaměstnanci České centrály cestovního ruchu, Středočeské centrály cestovního ruchu, a také předsedkyně Svazu venkovské turistiky, kteří mají zkušenosti s cestovním ruchem, konkrétně také s cestovním ruchem na venkově. Pro

213-0507-X, s.15

¹² MAJEROVÁ, Věra a Emerich MAJER. *Kvalitativní metody v sociologii venkova a zemědělství část I*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2005. ISBN 80-213-0507-X, s. 40-41.

¹³ ZEMÁNEK, J. LACINA, J. *Příručka pro začínající podnikatele*. Prostějov: Computer Media s.r.o., 2011. ISBN 978-80-7402-109-1. s. 70-72

¹⁴ FRITZOVÁ, Marie. Zúčastněné pozorování a rozhovor v terénní praxi. *AntropoWebzin* [online]. 2016, č. 3-4. [cit. 2023-02-16]. ISSN 1801-8807. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/webzin/index.php/webzin/article/view/234>.

¹⁵ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6. s. 110-113.

získání většího nadhledu je nejprve nezbytné prostudovat dostupné relevantní zdroje. Následně jsou osloveni vhodní kandidáti na respondenty, kterým je zapotřebí vysvětlit účel výzkumu. Bylo osloveno více potenciálních respondentů i z jiných organizací, avšak někteří z nich nabídku výzkumu odmítli nebo neprojeví zpětnou vazbu. Je příhodné si dopředu připravit otázky, které budou pokládány respondentům v rámci probíhajícího interview.

Oblast výzkumného šetření byla zvolena na základě vlastních poznatků, zkušeností a oblíbenosti míst, která se nacházejí ve Středních Čechách. Hlavním okruhem zkoumání byl tedy Středočeský kraj. K získání podrobných dat byly následně provedeny polostrukturované rozhovory mezi tazatelem a respondenty v rámci společenské etiky, jako nejvhodnější možná technika. Tyto rozhovory probíhaly převážně přímo v prostorách sídla Středočeské centrály cestovního ruchu a pouze jen z nich v rámci telefonického hovoru. Rozhovory nebyly na základě neuděleného souhlasu nahrávány, proto bylo zapotřebí si zaznamenávat detailní poznámky. Na některé otázky respondenti odpovídali stručněji a k některým otázkám bylo tedy zapotřebí doplňujících otázek. Všichni respondenti byli seznámeni s účelem výzkumu a byla jim slíbena případná anonymizace.

Údaje o respondentech

Soubor dotazovaných respondentů tvoří pouze čtyři ženy české národnosti různého věku, ale z důvodu částečné anonymity nemůže být u žádné z nich věk uveden. S jejich souhlasem jsou v práci uvedena pouze křestní jména a pracovní pozice. Respondentkou číslo jedna je Jaroslava, která je zaměstnána jako vedoucí turistického centra ve Středočeské centrále cestovního ruchu. Druhou respondentkou je Hana, která je zaměstnána jako koordinátorka organizací destinačního managementu tamtéž. Další, třetí, respondentkou je Tereza, která pracuje v České centrále cestovního ruchu CzechTourism, jako produktová managerka v oblasti regionální spolupráce. A čtvrtou respondentkou se stala Zdenka, která je předsedkyní Svazu venkovské turistiky a agroturistiky. Výpovědi respondentů jsou zpracovány v praktické části bakalářské práce.

4. Teoretická část

4.1. Venkov a venkovský prostor

Velký sociologický slovník definuje venkov jako: „obydlený prostor mimo městské lokality tradičně charakterizovaný na zemědělství a menší hustotou obyvatelstva, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, a také jinou sociální strukturou ve srovnání s městem“.¹⁶

V české odborné literatuře lze nalézt různé přístupy k vymezení venkova. Venkov je třeba vymezit nejen z hlediska teoretického, ale také z hlediska prostorového či geografického.¹⁷ Tím nejpoužívanějším přístupem, kterým se venkov vymezuje, je jednoznačně rozdělení území na rurální, ve významu venkovské, a na urbánní, ve významu městské. Je obtížné určit hranici, kde začíná venkovské a kde městské. Obecně je venkov prostorem, který zahrnuje zastavěná území venkovskými sídly i nezastavěná území s krajinou.

Pro venkovské a městské oblasti v Evropě je jedním z důležitých přístupů klasifikace Evropského statistického úřadu (EUROSTAT), do jehož činnosti je zapojena i Česká republika. Tuto metodiku územního vymezení venkovských oblastí klasifikuje Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), která je mezinárodní organizací působící v politice a určuje důležité principy, kterými se řídí členské státy, jejímž cílem jsou prosperita, rovnost, příležitost a blahobyt pro všechny.¹⁸ Heslo této organizace zní: „Společně vytváříme lepší politiky pro lepší život.“¹⁹ V našem státě tento úkol provozuje orgán státní správy Český statistický

¹⁶ HUDEČKOVÁ, H. *Velký sociologický slovník* [online]. Sociologická encyklopedie, 2018. [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Venkov>

¹⁷ ŠÍP, J. a kolektiv, *Venkovský cestovní ruch*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-210-9593-9. s. 112

¹⁸ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/zakladni-informace-o-oced>

¹⁹ *Rural-Urban Partnerships: An Integrated Approach to Economic Development. OECD Rural Policy Reviews, OECD Publishing* [online]. 2013 ISBN 978-92-79-32764-3 (PDF). [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: https://read.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/rural-urban-partnerships_9789264204812en#page183

úřad (ČSÚ), který povinně poskytuje statistické informace, a aktivně se podílí na přípravě obsahu a metodice statistických dat²⁰

Metodika územního vymezení venkovských oblastí podle hustoty zalidnění přístupu Evropského statistického úřadu (EUROSTAT):

- lokální úroveň - venkovská obec ve které žije méně než 100 obyvatel na km²
- regionální úroveň - venkovský region označen jako funkční a administrativní region, který se člení podle stupně významu:
 - výrazně venkovský region (více než 50% obyvatel žije ve venkovských obcích)
 - venkovský region (15-50% obyvatel žije ve venkovských obcích)
 - výrazně městský region (méně než 15% obyvatel žije ve venkovských obcích)²¹

Typologie venkovských oblastí vymezené Ministerstvem pro místní rozvoj ČR:

- příměstský venkov – venkovské oblasti v prostředí velkých měst a jejich okolí, nárůst obyvatelstva na okraji se pomalu rozšiřujících příměstských obcí a tím vzniká tzv. suburbanizace
- mezilehlý venkov – oblasti vzdálenější od větších měst, přijatelná dopravní dostupnost, nachází se zde rekreační potenciál pro městské oblasti
- odlehlý venkov – oblasti řidčeji obydlené, izolované od spádových měst, velice omezená dopravní dostupnost¹¹

²⁰ Oddělení evropské integrace, Odbor legislativy a mezinárodní spolupráce[online], 2018. [cit. 2022-12-09]

Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/evropska_unie_eurostat

²¹ MAJEROVÁ, V. a kolektiv, *Český venkov 2005 Rozvoj venkovské společnosti*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. ISBN 80213-1274-2. s.49 ¹¹ Český statistický úřad.

Vymezení venkova. [online] [cit. 2023-11-08]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/documents/10180/20565971/20136109_kap1.pdf/0c14c5d3-30d8-4ee2-9b4686952a7811e5?version=1.0. s.13-14.

Stručně vysvětlené pojmy, které souvisí s venkovským prostorem:

Vesnice je správním celkem nazývaným jako obec nebo sídlo ve venkovském prostoru. Obec je zpravidla základní územní a správní jednotkou vymezenou hranicí s charakterem venkovského nebo městského sídla.²² Sídlo je prostorově odděleně seskupené lidského obydlí na určitém území, obohacené lidskými činnostmi, s nejrůznějšími funkcemi a specifickou komunitou lidí fungující na bázi sociálních jednání, které se postupem historické vývoje mohou měnit.²³ Jisté je tvrzení, že soubor venkovských obcí a jejich okolí vytvářejí venkovský prostor. Venkov a venkovský prostor je třeba rozvíjet.²⁴ Město lze definovat jako sídlo územního společenství s nabídkou základních lidských potřeb a aktivit pro místní městské komunity. Ve velkých městech sídlí veřejná správa, která se stará o chod vymezeného území s městy a obcemi. Města obsahují charakteristiky vnějších a vnitřních znaků. Mezi vnější znaky se řadí geografické a urbanistické parametry, mezi vnitřní znaky řadíme demografické, ekonomické, sociální, kulturní a politické faktory.¹⁵

Venkovské sídlo lze podle odborníka Radima Perlína definovat celou řadou nástrojů z následujících hledisek:

- urbanistické – venkovské sídlo s nízkopodlažní zástavbou a s návší jako společenské a kulturní centrum s vysokým podílem zeleně,
- architektonické – nízkopodlažní venkovské sídlo s rodinnými domy a hospodářským zázemím, vymezení dvora a zahrady,
- sociální – venkovské sídlo s užšími sociálními kontakty,
- ekonomické – venkovské sídlo s dominantními činnostmi zemědělství a výroba potravin,
- historické – sídla, která v minulosti získaly městská práva,
- administrativní – obce s nárokem používat městská práva a znak,

²² FIALOVÁ, L. *Velký sociologický slovník* [online]. Sociologická encyklopedie, 2018. [cit.2022-12-08] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Obec>

²³ MAJEROVÁ, V. a kolektiv, *Český venkov 2005 Rozvoj venkovské společnosti*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. ISBN 80213-1274-2. s.38.

²⁴ HUDEČKOVÁ, H. LOŠTÁK, M. ŠEVČÍKOVÁ, A *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Katedra humanitních věd, Provozně ekonomická fakulta, 2009. ISBN 978-80-213-1413-9 ¹⁵ Tamtéž.

- statistické – venkovské sídlo s neobvykle stanoveným počtem obyvatel²⁵

Proces urbanizace v České republice se postupně rozvíjel během celého 20. století, kdy obyvatelstvo mění svůj způsob a hodnoty života, a stěhuje se z venkovského prostoru do měst. Velký podíl má na tom industrializace, kdy se ve velkých městech rozvíjel průmysl. Produkční úloha zemědělství se vytrácí a nahrazují ji jiné funkce venkovského prostoru, mezi které se řadí zejména bydliště, rekreační území, hospodářská jednotka, společenská setkání, kulturní i přírodní prostor. Začal nastávat problém s nedostatečným počtem pracovních míst pro místní obyvatele, kteří začali hledat uplatnění v jiném odvětví, ale mnohdy nemají potřebnou kvalifikaci nebo dojíždějí za zaměstnáním delší vzdálenost. Někteří se časem také stěhují za prací a více dostupnými aktivitami i do sousedských obcí nebo dokonce do velkých měst.¹⁸ I přes velké historické změny, které se odehrály ve venkovském prostoru, lze ve 21. století říci, že stále pro venkov a venkovskou společnost (subkulturu) platí: fyzické prostředí venkova pro život lidí má pořád více blíže k přírodě a vyskytuje se zde převaha přírodních porostů než v městském, sociální prostředí venkova si zachovává svůj jistý ráz kulturních rysů a společnost na venkově si udržuje strukturu sociálních vztahů, cyklické pojetí času bez uspěchanosti.²⁶ Důležité je i nadále rozvíjet spolkový život v obcích, který upevňuje vztahy mezi obyvatelstvem. Spolky jsou rozděleny na několik typů, podle jejich zaměření: dobrovolní hasiči, sportovní spolky, zájmové spolky, ženské spolky, národnostní spolky, ostatní spolky například Skauti, osadní výbory, vzdělávací spolky, kulturní spolky a jiné.²⁷

Lidé, kteří se přestěhovali do centra města, byli určitým způsobem zvyklí na přírodní krajinu, kterou mají tendenci vyhledávat. V dnešní době je tento problém řešen velice často zaváděním přírodního prostranství i do zastavěných ploch, a uvnitř

²⁵ PERLÍN, R. *Venkov, typologie venkovského prostoru*. [online] Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta UK, Praha: Univerzita Karlova, [cit. 2022-12-08] Dostupné z: <file:///C:/Users/grege/Downloads/perlin.pdf>

²⁶ HUDEČKOVÁ, H. LOŠŤÁK, M. ŠEVČÍKOVÁ, A. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Katedra humanitních věd. Provozně ekonomická fakulta, 2009. ISBN 978-80-213-1413-9. s. 38-40

²⁷ GaREP, spol. s.r.o., společnost pro regionální ekonomické poradenství. *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP, spol. s.r.o., 2011. ISBN 978-80-904308-8-4. s. 30-31

městských oblastí jsou příznivě podporovány přírodní ekosystémy, které představují důležité přírodní zdroje a životní prostor pro obyvatele. Tímto populárním způsobem je řešena nedostatečná aktivita přírody ve městech. Městská zeleň, nacházející se nejenom v parcích či v rezervacích, poskytuje útočiště živočichům, umožňují rozšíření pěstování plodin na zahradách i dokonce na střeších. Takovýmto způsobem lze přiblížit život v přírodě a vyřešit některé negativní dopady zastavěných ploch ve velkých městech.

4.1.1. Udržitelný rozvoj venkova

Problematika udržitelného rozvoje venkova je řešena nejenom v odborných kruzích, ale i na politické úrovni, zejména pak v posledních desetiletích. Udržitelností se zabývají především organizace Evropské Unie a v České republice jsou to instituce, zejména Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a Ministerstvo životního prostředí ČR, ale také odborníci. Udržování základních podmínek pro existenci je tvořeno přírodními procesy a fenomény, na místní i globální úrovni. Mezi tyto podmínky je zahrnut ekosystém, který uceluje koncepci vztahů mezi lidmi, kvalitou jejich života a blahobytem. Je třeba říct, že udržitelnost je pojmem, který je pro lidskou společnost důležitým pozitivním vlivem, a zároveň jde o snahu zmírnit negativní důsledky.

Prostor na zemském povrchu je určen pro život, pro jeho účely a služby, podle nichž je nazýván, definován a rozčleňován. Takový prostor lze chápat jako tzv. nadzemní systém, který zahrnuje zemědělskou půdu, zalesněné lokality, zastavěná území, vodní a zaledněné plochy. Nebo tzv. podzemní systém, do kterého jsou zařazeny především nerostné suroviny, podzemní vody, dále podzemní architektura v podobě tunelů, skladů a dalších typů staveb. A v poslední řadě systém pod vodní hladinou, ve kterém lze také nalézt nerostné bohatství. O tyto prostory a přírodní zdroje je nezbytné pečovat.²⁸ Můžeme říct, že s trvale udržitelným rozvojem úzce souvisí životní prostředí, které je tvořeno především ekosystémy, ovzduším, vodou, půdou, organismy a toky energií, ale také zahrnuje i uměle vytvořené prvky.²⁹ Obnova venkova je návrat k základnímu principu

²⁸ MOLDAN, B. Podmaněná planeta. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2999-5

²⁹ TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J., & kol. *Právo životního prostředí*. 2015. [online] Praha: Grada Publishing, [cit. 2022--16]. Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/eslovník/269>

bytí venkova, jelikož se venkov stále obnovuje, ať už sám od sebe nebo s lidskou spoluúčastí.³⁰

Udržitelný rozvoj obsahuje tři hlavní pilíře, které usilují o uspokojení kvality blahobytu lidské společnosti, a to jak z ekonomického, tak i ze sociálního, ale úplně původně z environmentálního hlediska. Základním podnětem byla myšlenka účinné ochrany životního prostředí a přírodních zdrojů. Důležité je mezi těmito pilíři nacházet vzájemnou rovnováhu a soulad.³¹

Celý svět se musí potýkat s problémy životních podmínek lidí, se změnami klimatu, s demografickými změnami, s dopady a ztrátou úrodné půdy a nedostatkem surovin. Jakýkoliv stát má možnost se zapojit ke zlepšení situace a přispět k naplnění cílů udržitelného rozvoje v rámci programu „17 Cílů udržitelného rozvoje“, přijaté v roce 2015 OSN, které navázaly na takzvané „Rozvojové cíle tisíciletí“. Česká republika je zapojena do tohoto globálního problému a přispívá dokumentem státní správy s názvem „Strategický rámeček Česká republika 2030“, který je klíčovým dokumentem státní správy a ministerstev, za účelem udržitelného rozvoje a zkvalitnění života. Tento dokument sestavila Rada vlády pro udržitelný rozvoj, která je pod záštitou Ministerstva životního prostředí. Cílem Rady je propojit základní pilíře pro udržitelný rozvoj, nejen s pomocí odborníků, politiků, akademiků a neziskových organizací, ale také s odbornou veřejností a občanskou společností. Doplňujícím a důležitým dokumentem pro udržitelný rozvoj v České republice je „Implementace Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj“, který obsahuje poselství pro zlepšení životů lidské společnosti v zemi.³² Každým rokem se konají významné akce v rámci komunikace a popularizace udržitelného rozvoje, mezi které lze především zařadit *Fórum pro udržitelný rozvoj a Evropský týden udržitelného rozvoje* konaný napříč členskými státy Evropské unie.³³ Obecně by politika rozvoje venkova i nadále měla vést k usnadnění restrukturalizace zemědělství, ke stálému udržitelnému rozvoji venkovských oblastí, a také k vyváženému vztahu mezi oblastmi venkova a města.³⁴

³⁰ BLAŽEK, B. *Venkovy: anamnéza, diagnóza, terapie*. Brno: Vydavatelství ERA, 2004. ISBN 80-86517-90-X. s. 161.

³¹ MOLDAN, B. *Podmaněná planeta*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2999-5

³² Ministerstvo životního prostředí. [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj

³³ Ministerstvo životního prostředí. [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj

³⁴ HUDEČKOVÁ, H. LOŠŤÁK, M. ŠEVČÍKOVÁ, A. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Katedra humanitních věd, Provozně ekonomická fakulta, 2009. ISBN 978-80-213-1413-9. s.107

4.1.2. Regionální rozvoj venkova

Regionální rozvoj je komplex činností, které probíhají postupně na území regionů, a dohromady vytvářejí podporu a proměny rozvoje, zejména z ekonomické efektivity, sociální rovnosti a potřebné péče o krajinu, ve které žijeme.³⁵ Regionalistika neboli regionální věda, vychází ze zkoumání objektů, v tomto případě regionů, a aplikuje na ně poznatky z jiných vědních oborů. V daném regionu jsou zkoumány prostorové vztahy, jevy a procesy, přičemž základním cílem je řešení regionálních rozdílností.³⁶ Region, jako nejzákladnější pojem regionalistiky, vzniká rozčleněním míst nebo oblastí, které vytvářejí území podle určitých hledisek, vyjadřují účel a základní charakteristiky daného regionu. Regionální politiku státu zabezpečují orgány samosprávy a zaměřuje se na problematiku uvnitř regionů.³⁷ Tato politika je součástí hospodářských a sociálních politik, s jejichž pomocí se stát snaží dosáhnout ekonomického růstu, zvyšování kvality života a cílů rozvoje sociální udržitelnosti.³⁸ V neposlední řadě je vhodné zmínit pojem demografie, jejímž předmětem jsou biologické (narození, úmrtí) nebo sociální (sňatek, rozvod) jevy a procesy související s geografii obyvatelstva.³⁹

K porozumění regionálního rozvoje je zapotřebí pracovat s vědami, zvláště s těmi sociálními. Sociální vědy mají nejbližší k lidem jako aktivním účastníkům (subjektům), ale i pasivním příjemcům (objektům) v politice regionálního rozvoje. Rozvoj sebou přináší narůstání efektivity a účelnosti využívání zdrojů, které jsou podmiňující pro změnu původního stavu na stav žádoucí. Kvalita života na venkově je subjektivní záležitost, při které především záleží na pocitech a životním stylu dotyčné osoby.⁴⁰ Ve všech tvrzeních o regionálním rozvoji se však lze shodnout na poznatku, že teorii nelze provádět bez znalostí určité praxe a naopak. Zpětná hodnocení praktických aktivit,

³⁵ HUDEČKOVÁ, H. LOŠŤÁK, M. ŠEVČÍKOVÁ, A. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Katedra humanitních věd, Provozně ekonomická fakulta, 2009. ISBN 978-80-213-1413-9. s.107-108

³⁶ Tamtéž. s.1-2

³⁷ Tamtéž. s.107-108

³⁸ BLAŽEK, J. UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje (nástin, kritika, klasifikace)*. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4566-7

³⁹ HUDEČKOVÁ, H. LOŠŤÁK, M. ŠEVČÍKOVÁ, A. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Katedra humanitních věd, Provozně ekonomická fakulta, 2009. ISBN 978-80-213-1413-9. s.8

⁴⁰ STEJSKAL, J. KOVÁRNÍK, J., *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2

prováděných jako součást projektů rozvoje, jsou nezbytná a důležitá pro teoretický základ sociologických výzkumů. Toto dokládá tvrzení sociologů Anthonyho Giddense a Jiřího Kabeleho, kteří se shodují na tom, že využití teoretických poznatků sociálních věd umožňuje kvalitnější provádění praktických aktivit, zejména těch vlastních.⁴¹

Obecné cíle regionálního rozvoje venkova jsou stanoveny za podmínek a předpokladů kvalitního života lidí, kteří osidlují určité regiony, kde napomáhají vyrovnávat regionální nerovnosti. Příliš velké rozdíly mezi regiony nejsou vůbec dobré pro společnost, ale v menší míře jsou některé existenční rozdíly žádoucí a nezbytné. Jako venkovské regiony jsou označovány regiony s nízkou hustotou zalidnění nebo s poklesem počtu obyvatel, ale také ty s vyšším podílem uplatnění pracovních míst v zemědělství.⁴²

Strategie regionálního rozvoje

Regionální rozvoj venkova se v České republice začal více vyvíjet od 90. let 20. století, kdy byl proces urbanizace téměř na vrcholu. V České republice podporuje stát regiony ve stanoveném akčním plánu s názvem „*Strategie regionálního rozvoje*“, který vytváří Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, a zahrnuje splnění daných cílů na určitou dobu s pomocí fondů z EU, nyní konkrétně na období let 2021-2027 s názvem „*Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+*“ s heslem: „*pro lepší regiony*“.⁴³ Regiony jsou vymezovány do dvou problémových oblastí. První oblast zahrnuje strukturálně postižené regiony, které jsou zastoupeny vysokým podílem v oblasti průmyslu s procházejícími strukturálními změnami, převládá zde vysoký podíl urbanizace a pokles zaměstnanosti. Druhá oblast zahrnuje hospodářsky slabé regiony především ve venkovských oblastech s lepším přírodním prostředím, které jsou charakteristické nižší životní úrovní, ne moc vysokou hustotou osídlení, zaměstnanost převažuje v primárním sektoru, s nižším stupněm

⁴¹ HUDEČKOVÁ, H. LOŠŤÁK, M. ŠEVČÍKOVÁ, A. ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA HUMANITNÍCH VĚD. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2009. ISBN 978-80-213-1413-9. s. 92-93

⁴² HUDEČKOVÁ, H. LOŠŤÁK, M. ŠEVČÍKOVÁ, A. ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA HUMANITNÍCH VĚD. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2009. ISBN 978-80-213-1413-9. s. 101

⁴³ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://mmr.gov.cz/getmedia/fd06e279-4f0b-4f0f8a43-2653598b5602/SRR21-brozura-A5-tisk-10_10_2019.pdf.aspx?ext=.pdf

urbanizace a ekonomického rozvoje.⁴⁴ Můžeme zmínit některé cíle plánu pro podporu regionálního území „*Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+*“, které jsou stanovené regionální politikou státu a podporují regionální centra a jejich venkovské zázemí: rozvíjení poradenských center pro začínající podnikatele, revitalizace a znovuvyužití chátrajících budov, rozvíjet udržitelný cestovní ruch, lepší koordinace dopravy v regionu, obnova školských zařízení, řešení problému vyloučených venkovských lokalit, zajistit dostupnost terénních sociálních služeb, rozvoj a využití kulturního potenciálu regionálních center, posílení koordinační role obce při usměrňování venkovské krajiny a mnoho dalších.⁴⁵ Dalším významným programem EU je program LEADER, pod záštitou Ministerstva zemědělství České republiky, jehož finanční podpora je určena místním akčním skupinám (MAS) v regionech. Celkovým cílem programu LEADER je zlepšení organizačních schopností subjektů působících ve venkovských územích. Specifické cíle programu LEADER jsou následující: „*nové formy pro zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, nové formy pro posílení místního ekonomického prostředí a tvorby pracovních míst, nové formy pro zhodnocení místních přírodních a kulturních zdrojů*“.⁴⁶

4.2. Cestovní ruch

4.2.1. Historický vývoj cestovního ruchu

Vývoj cestovního ruchu je nutné posuzovat podle kontextu celkového společenského a ekonomického vývoje. V různých částech světa se tento vývoj odlišuje, ale některé rysy se mezi sebou prolínají. Počátky evropského cestovního ruchu vznikaly již v antickém Řecku. V dřívějších dobách, ve starověku i novověku, byl hlavním účelem cest především obchod, povinnosti, vzdělávání panovníků, poutnické či náboženské výpravy.

⁴⁴ MAJEROVÁ, V. a kolektiv, *Český venkov 2005 Rozvoj venkovské společnosti*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. ISBN 80213-1274-2. s.51.

⁴⁵ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+*. [cit. 2024-02-20] Dostupné z: https://mmr.gov.cz/getmedia/fd06e279-4f0b-4f0f-8a43-2653598b5602/SRR21-brozura-A5-tisk-10_10_2019.pdf.aspx?ext=.pdf. s.15-16

⁴⁶ Ministerstvo zemědělství ČR. *Leader ČR*. [cit. 2024-02-20] Dostupné z: <https://eagri.cz/public/portal/mze/dotace/dobihajici-a-ukoncene-dotace/leader-cr>

Nikoho z této doby však nelze označit za turistu. Turista je definovanou postavou výhradně moderní doby.⁴⁷

Počátky novodobého cestovního ruchu sahají do 17. století, kdy cílem cestování bylo především poznávání a dovršení vzdělávání mladých šlechticů. Postupem času tyto cesty pronikaly do všech vrstev společnosti, které začali podnikat také objevitelé, badatelé, umělci a spisovatelé. Přelom 18. a 19. století změnil charakter motivu cíle a délky cestování. Důraz cestovatelské zkušenosti se pomalu měnil z posuzovaného či emocionálně neutrálního pozorování a zaznamenávání na „romantické“ objevování. Tento způsob cestování se nazývá „scenerický turismus“, který je více osobní a emocionální ve vztahu k prožívání nacházení půvabných míst a zajímavostí. K rozvoji horského a přímořského turismu vedlo estetické vnímání přírody.

Nové poznatky přineslo období romantismu, kdy se nové myšlenky promítly do oblasti věd a medicíny, které přivodily pozitivní poznatky pro přírodní léčitelství a vhodné vlivy na lidské zdraví. Dochází k renovaci v lázeňství. Turismu se účastnily zejména vyšší vrstvy v rámci dlouhodobých pobytů v lázeňských střediscích či v letoviscích. Střední a nižší vrstvy vyjížděly především do přírody. Velký význam pro cestování měl vynález spalovacího motoru, kdy se lidé mohli pohodlněji přepravit auty či vlaky po rozšiřujících se železničních tratích. Začaly se organizovat zájezdy skupin lidí. Ten úplně první pravděpodobně uskutečnil Thomas Cook v 1. polovině 19. století, při příležitosti otevření jedné ze železničních tratí. Byl z takových cest tolik nadšen, že se stal prvním zakladatelem cestovní kanceláře na světě.⁴⁸

Moderní turismus, jak ho známe od druhé poloviny 19. století dodnes, se nazývá takzvané pozvolné demokratické cestování. Stalo se tak díky mírně vznikajícím procesům, které se odrazily ve společenské, kulturní a ekonomické oblasti. Novodobý turismus se charakterizuje ekonomickým růstem, hlavně v hospodářsky vyspělých zemích. Způsob cestování velice ovlivnil rozvoj dopravní infrastruktury. Díky rozšířené dopravě vznikaly na oblíbených místech nové pracovní příležitosti, zejména v oblasti ubytování, stravování a v poskytování doplňkových služeb. V lázeňství a v rekreačních střediscích docházelo k velkému materiálnímu a technickému rozvoji. Mezi tyto procesy jsou zahrnuty potřeby

⁴⁷ PALATKOVÁ, M. ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turismu: Turismus České republiky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80247-3643-3. s. 13

⁴⁸

vzdělávání a nových zkušeností, touha návratu k přírodě, potřeba obnovy a posílení sociálních vztahů. Byly ale také vytvářeny koncepce předpokladů pro realizaci cestovního ruchu ve volném čase, svobody pohybu, zacházením s finančními prostředky podle svého uvážení, větší vybavenost turismu a dostupnost dopravních možností.⁴⁹

Na počátku 20. století bylo ekonomicky velice úspěšné období. To se však změnilo započítím I. světové války, ale také po krachu newyorské burzy ve 30. letech, kdy přešlo světové hospodářství do krize. Mezi světovými válkami se země pokoušely oživit své národní hospodářství s různými opatřeními v mezinárodním obchodě i v turismu. Cestovní ruch se v této etapě začíná formulovat do různých typů a časových období. Rozvíjí se automobilová i autobusová silniční doprava. Větší zájem o turismus nechal vzniknout mezinárodním orgánům, organizacím, ale také bylo zavedeno vzdělávání a studijní programy oboru cestovního ruchu. Novodobější historie turismu v naší zemi započala ve 20. letech 20. století, vyznačující se především lázeňstvím a různými způsoby ubytování, které se nacházely blíže k přírodnímu prostředí. Započítím výstavby hotelů a podniků vztahující se k cestovnímu ruchu. Po roce 1918 a vzniku Československé republiky, se udály velice významné události pro národní cestovní ruch. Na našem území započalo pravidelné statistické sledování Československým statistickým úřadem, který dodnes zaznamenává a analyzuje sběr informací a dat, nejenom z oblasti cestovního ruchu. Roku 1920 zahájil provoz podnik Čedok, jako první cestovní kancelář v Československu.⁵⁰

Po II. světové válce vznikaly v zemích dva typy ekonomicko-politických systémů, socialistický a kapitalistický, které mely dopad i na vývoj turismu. Tehdy byla doba do 80. let 20. století pro turismus problematická, z důvodu hospodářského poklesu, vysoké inflace a nezaměstnanosti. I přes to se postupem času turismus stává běžnou součástí životů lidí a účastní se ho všechny společenské vrstvy. V socialistických zemích byl turismus především organizovaný a provozoval se zejména v domácím prostředí.⁵¹ Vznikala síť odborářských rekreačních zařízení vázaných na cestovní ruch. Jednalo se o

⁴⁹ PALATKOVÁ, M. ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turismu: Turismus České republiky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3643-3. s. 14-15

⁵⁰ LEJSEK. Z. *Cestovní ruch v historických souvislostech*. Statistika a my č. 6/2011, Český statistický úřad [online]. 2011, [cit.2023-01-12]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20541253/1804110620_21.pdf/c2e94604-287b45ea-8d98-c0bc22201d73?version=1.0

⁵¹ PALATKOVÁ, M. ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turismu: Turismus České republiky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3643-3. s.16

výstavby komplexů v horských oblastech, lázně a vřídla se staly státními, vznikaly přehrady. Velmi oblíbenými a málo nákladnými druhy ubytování se stalo chataření, chalupaření a trampování. Stát velice zasahoval do rozvoje domácího, ale i zahraničního cestování. Vedoucí příslušníci státu přebírali politiku turismu, byly zaváděny a dodržovány přísné kontroly na hranicích.⁵² Cestovní ruch se stává hospodářstvím pro stát. Vznikají nová střediska se zaměřením nejen na ubytování a stravování, ale také na sport a zábavu.⁵³ Silniční doprava je nejvhodnější variantou pro cestování. Do popředí se postupem času dostala letecká doprava a s ní nové, dříve těžko dostupné, destinace po celém světě.

Počátek 90. let 20. století souvisí s politickými a ekonomickými změnami ve střední a východní Evropě. Byl zaznamenán světový pohled nerovnosti v rámci regionálního rozvoje a proběhlo takzvané otevření hranic států. Začátkem nového tisíciletí se zpomalil ekonomický růst a nastala ekonomická krize pro turismus. V rámci několika let proběhlo úplné mezinárodní propojení turismu, vznikala konkurenceschopnost v cestovním ruchu i v pohostinství. Nyní ve 21. století dochází k většímu hospodářskému růstu, technickým i technologickým pokrokům, stále se rozvíjí nabídka ubytování a služeb v cestovním ruchu.

Konkurenceschopnost na trhu turismu má za úkol dosahovat stanovených cílů, zejména efektivním, flexibilním a inovativním způsobem, s plnohodnotným využíváním zdrojů a uspokojováním potřeb všech zúčastněných. Pro měření konkurenceschopnosti v turismu se využívá multikriteriální hodnocení, které je kombinací objektivních (kvantitativní data z oficiálních statistických zdrojů) i subjektivních dat (kvalitativní data získaná z vlastního šetření). Při hodnocení konkurenceschopnosti jsou kladeny vysoké nároky na stanovení kritérií i na následnou interpretaci.⁵⁴

⁵² LEJSEK, Z. *Cestovní ruch v historických souvislostech*. Statistika a my č. 6/2011, Český statistický úřad [online]. 2011. [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20541253/1804110620_21.pdf/c2e94604-287b45ea-8d98-c0bc22201d73?version=1.0

⁵³ PALATKOVÁ, M. ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turismu: Turismus České republiky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3643-3. s. 16

⁵⁴ PALATKOVÁ, M. ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turismu: Turismus České republiky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80247-3643-3. s. 89-94

4.2.2. Formy cestovního ruchu

- **Venkovský (rurální) cestovní ruch** představuje vícedenní pobyt a rekreační aktivity v přírodním prostředí. Zahrnuje různé formy šetrného cestovního ruchu, mezi které můžeme zařadit agroturistiku, ekoturistiku, chataření a jiné.⁵⁵
- **Rekreační cestovní ruch** je taková forma cestovního ruchu, který se realizuje mimo obvyklé místo bydliště s ubytováním na jednom místě. Hlavním motivem je fyzická i duševní reprodukce pomocí odpočinku a aktivit.
- **Sportovně turistický cestovní ruch** zahrnuje jak krátkodobé, tak i dlouhodobé pobyty s cílem udržet a posílit kondici člověka. Tyto sportovní aktivity zahrnují pěší i horskou turistiku, cykloturistiku, vodní turistiku, lyžování, ale také konání sportovních akcí (olympijské hry, závody, turnaje).
- **Kulturně poznávací cestovní ruch** je určen specifickým účastníkům, pro které je hlavním motivem kultura v širším pojetí.⁵⁶ Zahrnuje poznávání a navštěvování kulturních i historických památek (hrady, zámky, kostely, památkové rezervace), kulturních zařízení (muzea, galerie), kulturních akcí (divadlo, kino, koncert) a kulturní krajiny (parky, zahrady). V navštěvovaných objektech, v jejich blízkém okolí či podél naučných stezek jsou obvykle rozmístěny informační tabule.⁵⁷ Součástí této formy cestovního ruchu je i literární cestovní ruch, jehož příznivci navštěvují místa, která mají spojitost se známými osobnostmi nebo hrdiny z literárních a filmových děl.⁵⁸ A historický cestovní ruch motivující účastníky k probádání míst a měst, která nějakým způsobem souvisí s historickými událostmi. Pro lepší představu lidí z dnešní doby

⁵⁵ PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2. s. 601.

⁵⁶ TITTELBACHOVÁ, Š., *Turismus a veřejná správa*. Praha: 2011. ISBN 978-80-247-3842-0. s. 140

⁵⁷ PALATKOVÁ, M. ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turismu: Turismus České republiky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80247-3643-3. s. 89-94

⁵⁸ PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2. s. 315. ⁵¹ PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2. s. 198

vznikají skanzeny, archeoskanzeny nebo muzea v podobě historických rekonstrukcí či vizualizací.⁵¹

- **Léčebný a lázeňský cestovní ruch** je orientovaný na cestu a pobyt do lázní a rekreačních center. Účelem stráveného času v těchto místech je zlepšení zdravotního stavu pacientů pomocí léčebných procedur. Lázeňská forma cestovního ruchu je velice obsáhlým tématem.
- **Vinařský cestovní ruch** je forma cestovního ruchu uskutečňována na vinných stezkách za účelem poznání tradičních oblastí, způsobu výroby a ochutnávkou vín. Na našem území má tento cestovní ruch své příznivce, ale je více rozšířen v zahraničí.⁵⁹
- **Dobrodružný cestovní ruch** je zaměřený na zájezdy a pobyty s prvky extrémních sportů, adrenalinových a neobvyklých zážitků.
- **Náboženský cestovní ruch** je charakteristický návštěvou míst spjatých s náboženstvím a duchovním posláním. Konání poutních cest, účast na náboženských obřadech, vzdělávání a přítomnost na seminářích.
- **Kongresový cestovní ruch** je určen pro účastníky, kteří jsou motivováni pro setkání s odborníky a vzdělanými lidmi se stanoveným cílem.⁶⁰ Tato forma cestovního ruchu se koná na obchodní, politické a vědecké úrovni v prestižních historických i novodobých budovách se zasedacím pořádkem. Jedná se zejména o akce typu sympozium, konference či e-konference, kongresy, kolokvium, summit, meeting a další.
- **Vzdělávací cestovní ruch** je pořádán za účelem motivace účastníků k získávání znalostí a dovedností. Program pobytu je přizpůsoben výuce jazyků, získávání informací z historie, kultury nebo přírodních míst, zvládnání různých sportovních disciplín.⁶¹

⁵⁹ PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2. s. 605.

⁶⁰ PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2. s. 278.

⁶¹ RYGLOVÁ, K. *Cestovní ruch: podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4039-3

- **Incentivní cestovní ruch** je pořádán managementem s cílem motivovat nebo posílit vztahy mezi zaměstnanci nebo obchodníky. Mezi formy tohoto cestovního ruchu se nejčastěji řadí pobyty rekreační, rehabilitační, sportovní, vzdělávací a teambuildingové nebo poznávací zájezdy.⁶²
- **Aktivně poznávací program cestovního ruchu „Stezky dědictví“** s marketingovým záměrem pro ty, kteří chtějí zažít přírodní, kulturní a technické dědictví určitých lokalit na našem území. Skupina turistů je vedena profesionálním průvodcem nebo s někým z místních obyvatel. Pro účastníky jsou k dispozici mapy, u cest jsou rozmístěny informační tabule s textem a případně je připravený doprovodný zážitkový program.
Tento cestovní ruch podporuje regiony a mikroregiony.⁵⁶

4.3. Venkovský cestovní ruch

Venkovský cestovního ruchu, kdy se setkává rekreační turismus s prospěšnou zemědělskou činností. Můžeme říct, že se jedná o zážitkový cestovní ruch, který zahrnuje určité odlišnosti od dnešního všedního života lidí. Mezi reprezentativní aktivity lze zahrnout vyzkoušení si tradičních řemesel, krmení a starání se o místní zvířata, zábavné projížďky na koních, napínavý lov lesní zvěře nebo zabijačky hospodářských zvířat, oddychové rybaření, sběr hub, bylin a lesních plodin, provozování letních či zimních sportů, poznávání místních pamětihodností a kulturních tradic, překonání pěších či horských túr. Nejtypičtější forma venkovského cestovního ruchu se nazývá agroturistika, která zahrnuje v podstatě všechny již zmíněné aktivity.⁶³

K základním znakům venkovského cestovního ruchu v rámci jeho udržitelnosti v destinaci, podle odborníka J. Šípa rozhodně patří:

⁶² PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2. s.227 ⁵⁶ Kolektiv autorů. *Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj*. Katedra cestovního ruchu, VŠE Praha, Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. ISBN 80-245-1159-2. s. 21.

⁶³ STRÍBRNÁ, M. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press s.r.o., 2015. ISBN 978-80-86726-71-7. s. 33-34

- vzájemný soulad mezi hosty, komunitními hostiteli, turistickým průmyslem a přírodním prostředím
- šetrné využívání zdrojů v rámci rozvoje cestovního ruchu a uchování biodiverzity,
- poskytování vzdělání, vnímání budoucího rozvoje, dorozumívání se mezi aktéry
- uznání estetické hodnoty krajiny
- etický přístup k místním komunitám, aktivně je zapojovat do rozhodovacích procesů a do odvětví cestovního ruchu
- rovnoměrné rozdělení ekonomických nákladů a výnosů⁶⁴

Provozování venkovské turistiky zahrnuje určitá kritéria a zákony, která se mohou v průběhu let měnit a je nutné je dodržovat. A to nejen v začátcích podnikání, ale i během dlouhodobého provozu. Jedná se o kategorizaci zařízení venkovské turistiky a agroturistiky na základě nabízených služeb i vybavení, které splňují minimální požadavky zařízení standardu. Dále jsou nutné dodržovat povinná kritéria v rámci nabídky dovolené na statku, na venkově, nabídky zážitků na venkově. Udělení certifikace a značky se posuzuje podle dokumentu *Kategorizace zařízení agroturistiky a venkovské turistiky*.

Kategorizace zařízení venkovské turistiky:

- Dovolena na statku zahrnuje služby agroturistiky spojené s ubytováním, které poskytuje výhradně zemědělský podnikatel.
- Dovolena na venkově zahrnuje služby venkovské turistiky spojené s ubytováním.
- Zážitky na venkově jsou pravidelně se opakujícím programem bez ubytování, který se týká minimálně jednoho z těchto zaměření: zemědělství, lesnictví, vinařství, ovoce, zelenina, zahradnictví, bylinky, přírodní zahrady, příprava potravin, regionální řemesla, činnosti související

⁶⁴ ŠÍP, J. a kolektiv, *Venkovský cestovní ruch*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-210-9593-9. s. 115

s krajinou, ochranou přírody, domácí faunou a flórou, umění a kultura, zdraví.⁶⁵

4.3.1. Šetrné formy venkovského cestovního ruchu podle aktivit

- **Agroturistika** je nejtypičtější formou venkovského cestovního ruchu, která je provozována podnikateli jako doplňková činnost k jejich hlavní zemědělské produkci. Ubytování rekreanti se ocitnou v příbytcích farem nebo jsou ubytováni v přírodních památkových zónách. Z obou obydlí na ně dýchne historie tamějších zvyků. Lidé jsou seznámeni s tehdejším zavedeným způsobem života, činností řemesel, starání se o dobytek a hospodářství. Nechybí ani ochutnávka místních farmářských produktů. Odpočinkový pobyt může být doplněn o zážitky nejen přímo z ubytování, ale také z krás okolní přírody.⁶⁶
- **Ekoagroturistika** je provozována na certifikovaných ekologicky hospodářských farmách, s přímým kontaktem a soužitím, s místní farmářskou rodinou. Farmy, které šetrnými způsoby k životnímu prostředí vyrábějí bio-produkty ke konzumaci, k léčení nemocem nebo jako součást vhodného využití. Dotyčný se ocitne v dění samotného procesu výroby produktů a jakoukoliv činnost na farmě si může vyzkoušet. Součástí ubytování je bezpochyby stravování, zahrnující vyráběné a vypěstované produkty převážně z ekologického zemědělství z místních regionů.⁶⁷
- **Ekoturistika** je forma udržitelného venkovského cestovního ruchu bez negativních dopadů na přírodu. Účastníky fascinují přírodní krásy a chovají se s respektem k životnímu prostředí nikoli jen v chráněných krajinných oblastech, národních parcích a přírodních rezervacích. Ekoturisté tráví svůj čas v přírodních lokalitách za účelem provozování

⁶⁵ *Kategorizace zařízení agroturistiky a venkovské turistiky ČR 2017 2023*(PDF). Ministerstvo zemědělství, Svaz venkovské turistiky, 2017. [2023-30-01] Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/538494/Kategorizace_zarizeni_agroturistiky_a_venkovske_turistiky_CR_2017_2023_II.pdf

⁶⁶ STRÍBRNÁ, M. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press s.r.o., 2015. ISBN 978-80-86726-71-7. s. 16

⁶⁷ JANOTOVÁ M. a kol., *Venkovský cestovní ruch: příležitost pro nové podnikání*. Klatovy: Úhlava, o.p.s., 2011. ISBN 978-80-903851-7-7

aktivit, mezi které se řadí zejména pozorování, bádání, porozumění, fotografování, ale také podpora filozofického myšlení a pozitivní smýšlení obyvatel v rámci místního komunitního ekoturismu. Do ekoturistiky je řazen geoturismus, který se provozuje v lokalitách s vysokým výskytem hornin a v takzvaných geoparcích.⁶⁸

- **Cykloturistika** se stala velice oblíbenou aktivitou cestovního ruchu, která je ve většinou šetrná k životnímu prostředí. Cykloturistika je na vzestupu, také díky podpoře široké veřejnosti, financování státu, *Klubu českých turistů*, *Českého svazu cyklistiky* a jiných organizací. Během posledních let vznikly několikakilometrové cyklistické stezky a dálkové trasy, které jsou plně využívány místními i zahraničními cyklisty.⁶⁹ Poměrně novým, někdy nebezpečným, stylem jízdy na kole v naší zemi je takzvaný „downhill“, kdy na speciálně upraveném přírodním povrchu kopců vznikají adrenalinové trasy, které jezdci sjíždějí za pomoci k tomu určených bicyklů. Tento druh zábavné jízdy s prvky adrenalinu nemá kladné dopady na kořeny stromů, proto se pro účely provozování této aktivity vytvářejí parky se sjezdovými tratěmi, aby se tak zabránilo devastaci přírody v lesích.
- **Hipoturistika** neboli jezdecký cestovní ruch či jezdeckví na koních je u nás velice oblíbeným způsobem aktivity, který je provozován v krajíně venkova nebo v rámci koňských stezek, převážně na okrajích měst nebo v odlehlejších podhorských oblastech. Tato forma venkovské turistiky je většinou součástí agroturistiky a ekoagroturistiky, ale můžeme ji vyhledat na různých farmách, či ve stájích soukromníků vlastníci stáje s koňmi. Jízda na koni je využívána také jako hipoterapie v rámci léčebného cestovního ruchu.⁷⁰
- **Zážitkový cestovní ruch** by měl dotyčné osobě přinést samozřejmě vzrušující a nezapomenutelný pocit. Může se jednat buď o pozitivní

⁶⁸ PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Společensky odpovědný cestovní ruch*. Praha: Idea servis, 2018. ISBN 97880-85970-91-3. s. 126-131

⁶⁹ JANOTOVÁ, M. a kol., *Venkovský cestovní ruch: příležitost pro nové podnikání*. Klatovy: Úhlava, o.p.s., 2011. ISBN 978-80-903851-7-7

⁷⁰ PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2. s. 246

druh zážitku, týkající se kulturního nebo přírodního prostředí, anebo o negativní druh zážitku, vztahující se ke gurmánství místních produktů (gastronomie, vinařství) či adrenalinu (sport, nebezpečné aktivity). Zážitková turistika je určitě na vzestupu a je vyhledávaným společenským fenoménem v oblasti cestovního ruchu.⁷¹

- **Chataření a chalupaření** jsou typickými aktivitami pro obyvatele naší země, které jsou definovány jako: „*rekreace vázané na vlastní rekreační objekt. Pro své odlišnosti od ostatních forem cestovního ruchu zůstávají v pozadí pozornosti a naši občané je většinou ani za cestovní ruch nepovažují*“.⁷² Důvodem je děláni této činnosti jako přirozené, většinou v pravidelných intervalech, v rámci volného času a s menšími finančními náklady než trávení dovolené v jiných ubytovacích zařízeních. Chataření a chalupaření lidé nazývají svým druhým domovem, má velký vliv na místní rozvoj venkova, zejména zvelebování a udržování zahrady a okolí.⁷³ Obdobným typem turismu, který má velice blízko k chataření, je *tramping*. V téměř posledních sto letech se na našem území tento způsob volné rekreace v přírodě udržuje. Mezi hlavní charakteristické rysy, které vystihují *tramping*, lze zařadit zakládání takzvaných osad v lese a v jeho blízkosti, pořádání menších i větších setkání tzv. „*potlachy*“, hraní na hudební nástroje i zpívání westernových a country písniček při sezení u ohniště, specifické oblečení a mnoho dalšího.⁷⁴

⁷¹ PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2. s. 648.

⁷² JANOTOVÁ, M. a kol., *Venkovský cestovní ruch: příležitost pro nové podnikání*. Klatovy: Úhlava, o.p.s., 2011. ISBN 978-80-903851-7-7

⁷³ LINHART, J. *Velký sociologický slovník* [online]. Sociologická encyklopedie, 2017. [cit. 2023-23-01] Dostupné z:

<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Chata%C5%99en%C3%AD>

⁷⁴ PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2. s. 573574

4.3.2. Důležité organizace podporující venkovský cestovní ruch v České republice

- **Svaz venkovské turistiky (SVAZVTA)** je dobrovolná organizace profesního sdružení podnikatelů a ostatních příznivců venkovské turistiky, která vznikla za účelem podpořit oživení venkova a podpořit kulturní a společenské tradice. Mezi vykonávané činnosti Svazu venkovské turistiky se řadí zejména chránit zájmy členů a zastupovat je vůči orgánům státní samosprávy, spolupráce s domácími i zahraničními subjekty, dostupné poradenství a informovanost pro členy i zájemce, realizace projektů a výzkumů, podpora mikroregionů, propagace venkovského turismu a spolupráce s médii, udržení a kontrola správného chodu ubytovacích zařízení. Svaz venkovské turistiky pečuje o kvalitu turismu a podnikům za své služby uděluje značku Q.⁷⁵
- **Klub českých turistů (KČT)** je organizace sdružující aktivní turisty, kteří mají zájem o pobyt a společenské akce v přírodě, a to již od roku 1888, kdy byl KČT založený vlasteneckou skupinou. Mezi hlavní činnosti, které KČT vykonává, se řadí značení turistických tras pro pěší, cyklisty i lyžaře na našem území, pravidelné vydávání klubového časopisu *Turista* a péče o turistické chaty.⁷⁶
- **Česká centrála cestovního ruchu CzechTourism** je státní příspěvkovou organizací, která se věnuje regionálnímu rozvoji a cestovnímu ruchu, jejíž zřizovatelem je Ministerstvo pro místní rozvoj. Hlavním cílem této organizace je propagace turistických míst a destinací České republiky, jak na našem území, tak i v zahraničí. K dosažení tohoto cíle jsou stanoveny zásadní úkoly, mezi které se řadí především koordinace činností v oblasti cestovního ruchu, destinační marketing, mediální prezentace, informační podpora cestovního ruchu, výzkumné a vzdělávací činnosti, ekonomické a administrativní zajištění chodu agentury. Agentura CzechTourism provozuje webové portály *Kudy z nudy* a *Visit Czechia*, kde nalezneme dostupné

⁷⁵ *Pečujeme o kvalitu*[online]. Česká unie České republiky. 2014-2023.[cit. 2023-17-01] Dostupné z: <https://ceskauniecr.cz/pecuj-o-kvalitu/>

⁷⁶ KLUB ČESKÝCH TURISTŮ. [cit. 2023-17-01] Dostupné z: <https://kct.cz/historie>

informace o pořádání kulturních a společenských akcích, a také inspirace k návštěvám turistických míst v České republice. Pro milovníky gastronomie vznikl projekt s názvem *Czech Specials*, který podporuje restaurace a cukrárny s nabídkou pravé české kuchyně.⁷⁷

- **Asociace regionálních značek (ARZ)** podporuje regionální podnikatele, zejména řemeslníky, zemědělce, malé a střední firmy. Nákupem produktů se značkou regionálního původu jsou podporováni tito místní podnikatelé, kteří využívají pro svou výrobu místních surovin a vzájemně si napomáhají. Výrobu těchto produktů doprovází také ochrana životního prostředí. Regionální produkty lze zakoupit přímo u zdroje, v místních obchodech, v provozovnách se službami, v infocentrech, ale také objednaním přes internetový obchod na webových stránkách. Prodej výrobků rozvíjí i propaguje regionální rozvoj a podporuje venkovský cestovní ruch. Asociace se angažuje také ve vydávání novin „*Doma v regionech*“ a „*Čtvrtletník Asociace regionálních značek*“.⁷⁸
- **Evropské centrum pro eko-agroturistiku (ECEAT)** je neziskové organizace, spolupracující s dalšími organizacemi, podnikali, státní správou a do jejích projektů je zapojeno i několik států Evropy. Za splnění určitých podmínek, organizace uděluje podnikům značku kvality, avšak na dobu určitou. V České republice je projekt zaměřený na rozvoj venkova s principy trvale udržitelného rozvoje s ochranou přírodního a kulturního dědictví, podporu rozvoje šetrné venkovské turistiky a ekologického hospodaření za účelem obnovy venkova, podpora místní ekonomiky a šetrné dopravy,

⁷⁷ CZECHTOURISM. [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj. [cit. 2024-03-01] Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/cs-CZ/>, <https://www.kudyznudy.cz/>, <https://www.visitczechia.com/en-us>, <https://www.czechspecials.cz/>

⁷⁸ ČADILOVÁ, K. *Regionální značení napříč Evropou – sdílení zkušeností v oblasti podpory regionálních produktů* (PDF), Asociace regionálních značek [online]. Litomyšl: H.R.G. s.r.o., 2011. ISBN 978-80-254-9506-3 [cit. 2023-20-01]

Dostupné z: https://www.regionalni-znacky.cz/upload/filemanager/arz/dokumenty/publikace_znaceni.pdf

vzdělávání k získání nových pracovních znalostí a příležitostí, propagaci obcí a regionů u nás i v zahraničí.⁷⁹

5. Praktická část

5.1. Venkovský cestovní ruch na území Středočeského kraje

Pro bakalářskou práci jako lokalita byl zvolen samosprávný kraj Středních Čech, a to zejména pro svou rozmanitost krajiny, rozlohu, geografickou polohu, hustotu obyvatel a všestranného využití. Poloha kraje, která je situována ve středu republiky a jeho vnitřní hranice obklopují hlavní město Prahu, je velice strategická pro velký výběr turistických cílů, využití možných kulturních a společenských příležitostí, spolupráci mezi jednotlivými regiony a vývoj ekonomických poměrů.

Středočeský kraj se svou rozlohou i hustotou obyvatelstva je největším územním samosprávným krajem v České republice. Zaujímá rozlohu 10 928 km² a žije zde necelých 1 500 000 obyvatel. Poloha kraje se rozléhá od Brdských lesů z jihu, přes Křivoklátské lesy na západě, až k Mělnickým vinařským oblastem a krajině, dále na východě skrze nekonečnou zelenou krajinou Kutnohorska a délkou cyklostezek podél řeky Labe, až opět k jižní straně nabízející kulturní krajinu podél řeky Sázavy.⁸⁰ Krajina Středočeského kraje je z přírodního hlediska velice rozmanitá a na pohled členitá, jelikož na jeho území se prolínají všechny možné druhy zemského povrchu. Přes louky, pole a lány, vinice, ovocné sady, až po hluboké lesy, dominantní kopce a skály.⁸¹ Veřejná správa Středočeského kraje je velice rozsáhlá a pod jejím vedením se uskutečňují institucionální procesy, organizování rozvojových a dotačních programů, společenské, kulturní a sportovní akce.

Během posledního roku se projevil nárůst především tuzemských hostů (rezidentů) v hromadných ubytovacích zařízeních ve Středočeském kraji, převážně v letních měsících.⁸² Mezi nejvíce vyhledávané okresy Středních Čechách se zajímavými

⁷⁹ STŘÍBRNÁ, M. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press s.r.o., 2015. ISBN 978-80-86726-71-7

⁸⁰ *Charakteristika kraje*[online]. Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj, Český statistický úřad, 2023. [cit.

⁸¹ LOŽEK, V. CÍLEK, V. KUBÍNOVÁ, J. a kolektiv. *Střední Čechy. Příroda, člověk, krajina*. Praha: Dokořán, 2003. ISBN 80-86569-40-3. s. 111

⁸² JUNÁŠEK, O. *Cestovní ruch ve Středočeském kraji v roce 2023*[online]. Oddělení informačních služeb, Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj cit. 2024-02-10] Dostupné z:

přírodními turistickými cíli za poslední léta, se podle přírodovědce Václava Zieglera bezesporu řadí: Mělnicko, Rakovnicko, Kutnohorsko, Berounsko a Příbramsko.⁸³

5.1.1. Historické, kulturní a přírodní památky

Střední Čechy zaujímají rozsáhlé území, ve kterém lze objevit nespočet historických a kulturních pamětihodností, ale také přírodních krás, jejichž ochrana a rozvoj zachovávají dědictví naší vlasti.

Mezi historické a současně kulturní památky lze zařadit především zříceniny, hrady, zámky. Nesmíme opomíjet poutní místa, která byla v dřívějších dobách navštěvována v rámci jako součást poutních cest, a tudíž nejčastěji z náboženských účelů. Tyto památky jsou velice oblíbenými turistickými cíli návštěvníků. Dalším typem těchto památek, i když v mnohem menším počtu, jsou skanzeny. „*Na území Středočeského kraje se nacházejí celkem tři skanzeny. Tím nejznámějším je Vysoký Chlume, další dva jsou Přerov nad Labem a Kouřim. Nyní slouží jako muzea s prvky dobové architektury a ukázkou dřívějšího života na venkově.*“⁸⁴ O státních svátcích se uvnitř těchto památných objektů pořádají akce s ukázkami tradičních řemesel, přehlídkou tradičního dobového oblečení i s možným hudebním vystoupením. Návštěva kulturních památek je velice oblíbenou činností nejen turistů, ale také místních obyvatel. Jde především o zábavnou formu trávení volného času. „*V posledních letech dochází k revitalizaci kulturních památek, zejména divadel a biografů, které se nachází v menších městech nebo obcích.*“⁸⁵ To má samozřejmě pozitivní dopad na společenský život v odlehlejších a venkovských oblastech.

Velice navštěvovanými jsou Chráněné krajinné oblasti (CHKO) a parky, které nabízejí rozmanitou a jedinečnou přírodu, přírodní geoparky a rozsáhlá zalesněná území. „*Pro jejich fascinující scénérie je stojí za to vyjmenovat: CHKO Křivoklátsko, CHKO Kokořínsko, CHKO Brdy, CHKO Český kras, CHKO Český ráj, a ten nejmenší, kraj Blanických rytířů, CHKO Blaník.*“ říká vedoucí infocentra SCCR Jaroslava. Tím nejvíce navštěvovaným přírodním turistickým cílem jsou Koněpruské jeskyně v CHKO Český kras. V posledních letech vznikají takzvaná

<https://www.czso.cz/csu/xs/cestovnuruch-ve-stredoceskem-kraji-v-roce-2023>

⁸³ ZIEGLER, V. Střední Čechy – spirála přírodních krás. Praha: Galerie EfEf, 2019. ISBN 978-80-905787-8-4

⁸⁴ Respondentka Jaroslava, vedoucí infocentra, SCCR

⁸⁵ Respondentka Tereza, produktová managerka v oblasti regionální spolupráce, ČCCR

levandulová údolí, a jiné obdobné formy pěstování rostlin, květin a bylin. Přispívají k přispívání biologickému zemědělství, k vyrábění přírodních produktů a také k turismu na venkově.

5.1.2. Propagace venkovského cestovního ruchu

Podle výpovědi respondentky Hany, je propagace cestovního ruchu zaručená forma pro rozvoj nejen venkovských turistických oblastí. A říká: *„Je toho opravdu spoustu, co nabídnout. Každý si určitě vybere z nabízených turistických oblastí.“*

Propagace, kterou zajišťuje nejen Česká i Středočeská centrála cestovního ruchu je pravděpodobně nevídaná v ostatních státech. Propagační materiály jsou vizuálně velice hezky i přehledně zpracovány, a zpravidla jsou k dostání zdarma. Většinou se jedná o informační letáky a brožury tištěné na recyklovatelném papíře, které jsou většinou napsány i v cizích jazycích, a mapy s vyznačenými turistickými trasami. Obsahují krátkou charakteristiku turistického místa a fotografie, které mají návštěvníka zasvětit. *„Krátce mohu zmínit některá pojmenování těchto propagačních materiálů: Cyklovýlety, Poutní místa středních Čech, Mapa rozhleden, Mapa pivovarů, Mapa kempů a stellplatzů, Za zvířátky, Milostné příběhy. Ostatní jsou zaměřené na konkrétní turistické oblasti, kterých je opravdu spousta.“*⁸⁶

K dispozici jsou nejen tištěné, ale internetové propagační zdroje. Nalezneme je na webových portálech institucí, organizací, ČCCR, SCCR i jinde. Internetové zdroje jsou samozřejmě obsáhlejší a s přehledem nabízejí nejen informace o turistických cílech, ale také ubytování, gastronomii a doplňkové služby, které se nacházejí v nejbližším okolí. *Rovněž zde dohledáme i některé z tištěných propagačních materiálů, které lze snadno stáhnout například do mobilního telefonu a můžeme je mít vždy po ruce.*⁸⁷

Dobrovolná organizace Svaz venkovské turistiky a agroturistiky *„nejen propaguje, ale také podporuje široký okruh lidí, kteří mají zájem a chtějí se zapojit do podnikání nebo k rekreaci převážně na rodinných farmách a statcích“*, říká předsedkyně SVAZVTA, paní Zdenka. Více informací o poskytování služeb a ubytování v rámci venkovské turistiky se mohou zájemci dozvědět na dostupném

⁸⁶ Respondentka Jaroslava, vedoucí infocentra, SCCR

⁸⁷ Respondentka Jaroslava, vedoucí infocentra, SCCR

internetovém portále SVAZVTA s názvem „Prázdniny na venkově“ nebo v tištěné publikaci „Agroturistika v České republice“.

5.2. Středočeská centrála cestovního ruchu (SCCR)

5.2.1. Vznik a činnosti SCCR

„Hlavním cílem SCCR je zabezpečení zájmů a potřeb Středočeského kraje v oblasti rozvoje cestovního ruchu na území kraje, propagace cestovního ruchu a turistických možností regionu a rozvoj spolupráce relevantních aktérů cestovního ruchu s působností či dopadem na střední Čechy.“⁸⁸

Středočeská centrála cestovního ruchu vznikla roku 2017 jako příspěvková organizace za účelem zviditelnit a propagovat turistické možnosti Středních Čech. Centrála spadá pod správu Krajského úřadu, konkrétně pod Odbor pro oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu, se kterým úzce spolupracuje. Nedílnou součástí je provoz turistického centra centrály, které se nachází v samotném centru hlavního města Prahy a spolupráce s ostatními turistickými centry. *„Výběr umístění infocentra je záměrný. Účelem je, aby se o turistických místech dozvěděli jak místní turisté, tak i ty zahraniční, pro které je cílem návštěvy především Praha.“*, odůvodňuje vedoucí infocentra SCCR Jaroslava. Další důležitou činností je rozvoj destinačního managementu, jehož cílem je spolupráce s různými místními i zahraničními organizacemi. Více než jedenkrát ročně se SCCR účastní veletrhů, které se konají na národní i mezinárodní úrovni.

5.2.2. Strategie managementu a marketingu 2023-2026 ve Středních Čechách

Strategie obsahuje stanovené cíle, kterých by mělo být dosaženo v plánovaném období let 2023-2026. Obsah dokumentu pojednává o velice důležitých krocích do budoucna a strategických cílech, kterými jsou: program rozvoje cestovního ruchu ve všech turistických oblastech Středních Čech, zlepšení intenzity využití předpokladu a potenciálu cestovního ruchu, vytvoření stabilních podmínek pro destinační spolupráci v kraji nastavením systému a podpora organizací destinačního managementu, zvýšit větší povědomí o nabídce cestovního ruchu prostřednictvím

⁸⁸ Respondentka Jaroslava, vedoucí infocentra, SCCR

efektivní marketingové komunikace a vytvořit značku „*Střední Čechy*“ a „*Střední Čechy královské*.“⁸⁹

5.2.3. Projekty SCCR ve Středních Čechách

Středočeská centrála cestovního ruchu je velice aktivní v oblasti organizace programů a projektů. Některé jsou již zavedeny po dlouho dobu a některé nově vznikají. V rámci projektu „*Pěší výlety*“ byly vytypovány nenáročné trasy přes méně známá místa, které povětšinou vedou skrze přírodu, se zastávkou u některé z památek. Pro tento projekt byla navržena moderní brožura s velice přehledným popisem a turistickou mapou. „*Filmová místa*“ je název dalšího projektu pro všechny nadšence tuzemských i zahraničních filmů. Pro tento projekt byla také vytvořena brožura s mapou, která obsahuje žánry filmů, jejich názvy a krátký popis. Na mapě jsou vyznačená místa, která udávají, kde se natáčel váš oblíbený film.

Velkým a teprve nedávným projektem s názvem „*Střední Čechy královské*“ má již teď velký úspěch. „*Je to projekt s nádechem historie zaměřen na královská města, královské hrady, šlechtické hrady a zámky, Přemyslovská hradiště a královské stezky ve Středočeském kraji.*“⁹⁰ Hlavním cílem je přiblížit návštěvníkovi historii a atmosféru dřívější doby, připomenout význam velkolepost dávné a poutavé české minulosti, a také přináší útek od dnešní reality. Rozšiřuje se nabídka ubytování a dalších služeb přímo v historických objektech. S tímto projektem souvisí projekt s názvem „*Convention Bureau*“, který podporuje kongresovou turistiku ve Středních Čechách pro firmy a organizace v historických a kulturních objektech. Dalším a plně novým je projekt „*Pustit k vodě*“, který podporuje pohybové aktivity na vodě i ve vodě, mezi které můžeme zařadit: rekreační plavbu lodí, vodácké výlety, vodní sporty a koupání, ale také aktivity provozované v okolí vody: vyhledávání turistických cílů, procházky, jízda na kole, konání kulturních akcí, gastronomie a ubytování. „*Cílem je, aby každý prozkoumal, co jde zažít na vodě i u vody.*“ dodává vedoucí infocentra SCCR paní Jaroslava.

⁸⁹ Respondentka Hana, koordinátorka organizování destinačního managementu, SCCR

⁹⁰ Respondentka Hana, koordinátorka organizování destinačního managementu, SCCR

5.3. SWOT analýza

SWOT analýza je jedna z nejpoužívanějších všeobecných metod uplatňovaná k vymezení vnitřních (endogenních) a vnějších (exogenních) faktorů. Vnitřními faktory jsou silné stránky (Strengths) a slabé stránky (Weaknesses), mezi vnější faktory jsou řazeny příležitosti (Opportunities) a hrozby (Threats).⁹¹ Tento druh analýzy se obvykle aplikuje v rámci strategického rozhodování, při řízení projektů, při rozhodování se při výběru vhodné varianty z více nabízených, pro návrh opatření při řešení problémů a v dalších případech.

Tato SWOT analýza je také využívána při správném rozhodování vedoucích zaměstnanců státní správy krajů a jejich organizací, měst a obcí. Jako součást těchto institucí se analýza používá obecně buď k určitým územím nebo k projektům a úkolům, tématům, různým jevům a stavům, dodavatelům, osobám a k dalším účelům.⁹²

Analýza se využívá při řešení strategického plánování managementu a marketingu, při hledání kritických a rizikových faktorů úspěchů destinací a organizací, při zhodnocení úspěšnosti aktivit v podobě projektů a záměrů, při rozvoji i omezení infrastruktury cestovního ruchu, při využívání kulturních symbolů pro danou destinaci, při symbióze společnosti s krajinou i přírodou a při ochraně životního prostředí.⁹³

5.3.1. SWOT analýza venkovského cestovního ruchu ve Středočeském kraji

Zásadním řešením SWOT analýzy v rámci této práce je forma venkovského cestovního ruchu v oblasti Středních Čech. Faktory ovlivňující venkovský cestovní ruch jsou rozděleny na vnitřní, rozdělené na silné a slabé stránky, a na vnější, obsahující příležitosti a hrozby. Jsou to faktory, které mohou pomoci ke zlepšení rozvoje, ale i k úpadku turismu českých venkovských oblastí, v tomto případě byly vybrány za cíl regiony Středních Čech. Při rozhodování, jaké jevy do faktorů zařadit, byl na prvním místě jednoznačný pozitivní přístup s cílem získat jednoznačné odpovědi na to, zda zavedený systém pro venkovský cestovní ruch je plně funkční a

⁹¹ ZEMÁNEK, J. LACINA, J. *Průručka pro začínající podnikatele*. Prostějov: Computer Media s.r.o., 2011. ISBN 978-807402-109-1. s. 70

⁹² PŮČEK, M. J. *Technika efektivního řízení měst a obcí: část SWOT analýza (metodika)*. Praha: Národní síť Zdravých měst ČR, 2020. ISBN 978-80-907917-2-5. s. 4-5

⁹³ PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Cestovní ruch: výkladový slovník*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2. s. 556557

neobsahuje mezery, díky kterým by mohly nastat nežádoucí problémy. Následně jsou popsány zjištěné silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby, které již nyní ovlivňují, nebo mohou nadále ovlivňovat, fungování venkovského cestovního ruchu ve Středních Čechách.

Mezi **silné stránky** lze jednoznačně zařadit: udržování kulturních zvyků a tradic, propagace i spolupráce turistických a venkovských oblastí, informační a propagační dostupnost, otevření památek veřejnosti, provozování sportovních zařízení, provoz gastronomických a zážitkových podniků, vzájemná podpora místních podnikatelů a spolků, nejen finanční podpora institucí a organizací, vysoká infrastruktura kraje, vysoký podíl zalesněných ploch, chráněné krajinné oblasti, kvalitnější životní prostředí nejen ve venkovských oblastech, podíl ekologického zemědělství, kvalita vypěstovaných a vyráběných produktů, v některých oblastech vznik aktivních skupin, vznik venkovských školek a škol.

Mezi **slabé stránky** jsou především určeny: stěhování obyvatelstva do měst za prací a studiem, nedostatek pracovních příležitostí na venkově, nedostatečná kvalifikace lidí žádajících o zaměstnání, nedostatečná dopravní a lékařská infrastruktura v odlehlých oblastech, stárnutí obyvatel venkova, špatný technický stav venkovských budov a památek, znečištění venkovské krajiny, vandalismus památek neohleduplnými návštěvníky, narušení života místních obyvatel turistickými návštěvníky, nedořešená majetková restituce, nízká hospodářská konkurenceschopnost, nedostatek finančních prostředků na revitalizaci.

Příležitosti, které přinášejí naději do budoucna, rozvíjí silné stránky a nalézají slabiny limitující vznik příležitostí, lze v tomto případě vyjmenovat: rozvoj turismu na venkově, ochrana přírody, geografická poloha kraje, větší spolupráce mezi regiony, spolupráce se zahraničními venkovskými oblastmi, vznik nových projektů, otevření nových podniků, možnost čerpání více finančních prostředků z fondů EU, zajištění prostředků od partnerů, proces dezurbanizace, změna životních návyků obyvatel.

Hrozby, jejichž vzniku lze zamezit silnými stránkami a jejich vývoj lze eliminovat pomocí určených slabých stránek, byly zjištěny následující: nedostatečná infrastruktura, dovoz levné zemědělské produkce ze zahraničí, odklon od tradiční průmyslové výroby a zemědělské činnosti, nedostatek mladých lidí se zájmem o venkovské prostředí, více stárnoucí populace v oblasti venkova, vylidňování zejména

mladšího a vzdělaného obyvatelstva, nezájem lidí o dění a rozvoj v obci nebo turistických míst, špatné rozdělení a čerpání investic na nepřínosné projekty na venkově z fondů EU, znečišťování životního prostředí.

Cílem SWOT analýzy bylo získat obecný přehled o okolnostech, které ovlivňují venkovské turistické destinace ve Středočeském kraji. Byly stanoveny faktory silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb, ze kterých lze vydedukovat výsledky SWOT analýzy. Podle stanovených jevů lze říct, že si cestovní ruch na venkově ve Středních Čechách vede velice dobře. Důkazem jsou zmíněné silné stránky a možné příležitosti, které lze při daných okolnostech rozvíjet. Turismus má jistě pozitivní vliv na rozvoj venkova, ale je zapotřebí stanovit určité hranice, jinak by mohlo dojít k rozšíření samotných hrozeb. Proto se stanovily také slabé stránky, aby bylo zřejmé, kde jsou možné slabiny venkovského cestovního ruchu daného kraje. Většina ze slabých stránek je na úkor někoho jiného a nelze jim tak snadno zabránit. Hrozbám je třeba předcházet, aby nevznikalo mnoho problémů a také nenarůstal počet nespokojených lidí na venkově. Bohužel ne vždy jde jejich odstranění tak rychle a jednoduše, jak by dotyční přáli.

6. Závěr

Bakalářská práce se věnovala v obecné rovině venkovskému cestovnímu ruchu, konkrétně byla zaměřena na oblast Středních Čech. Zásadní data byla získávána z tištěných i elektronických relevantních zdrojů, dále prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů a následně sestavené SWOT analýzy.

Práce byla rozdělena na několik hlavních částí a kapitol. Po vytyčeném cíli práce a popsání metodologii, byla představena již samotná teoretická a praktická část bakalářské práce. Následovala teoretická část práce, ve které došlo k popsání charakteristik a k vymezení pojmů udržitelného rozvoje i regionálního rozvoje venkova, cestovního ruchu, s čímž úzce souvisí venkovský cestovní ruch a jeho šetrné formy. Praktická část práce se zaměřila na venkovský cestovní ruch v oblasti Středních Čech, kde bylo poukázáno na dosavadní stav zejména podpory a propagace venkovského cestovního ruchu. Dále byl sledován současný stav podpory turismu a zároveň došlo ke zhodnocení podmínek pro jeho rozvoj, kdy byly stanoveny silné a

slabé stránky, příležitosti a hrozby. Práce si dala za hlavní cíl zhodnotit dosavadní podporu venkovského cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Můžeme říct, že výsledek zkoumání je pozitivního charakteru, jelikož se venkovský ruch v této oblasti rozvíjí ve větší míře, a to nejen díky institucím a účastníkům tohoto cestovního ruchu, ale také těm lidem, kteří velice dobře propagují turistická místa na venkově. Koherence venkova je uchovávána díky možnosti zapojení lidí do aktivit a rozhodování, udržování tradic, vzájemná nápomoc, sounáležitost a samozřejmě rozvojem tam, kde je to potřeba. Tyto důležité vlivy zhodnocují úroveň a kvalitu bydlení, ale také se utvářejí silnější sociální vazby. Jako dílčí cíl byly představeny činnosti Středočeské centrály cestovního ruchu, které jsou velice důležité pro rozvoj a propagaci cestovního ruchu. Data získaná na základě polostrukturovaných rozhovorů souhlasí již s některými zjištěnými a byla velice užitečná pro povědomí o cestovním ruchu nejen venkova ve Středočeském kraji.

Střední Čechy jsou z přírodního i kulturního hlediska velice rozmanité. Oproti jiným krajům má mnoho výhod, ale také svá úskalí. Přesto charakteristické rysy Středočeského kraje potvrzují, že je řazen spolu s hlavním městem Prahou mezi ty navštěvovanější v České republice, a má rozhodně co nabídnout nejen ve venkovských oblastech.

7. Seznam literatury

1. BALABÁNOVÁ, M. *Časopis SMA ČR 1/2014* [online]. Společnost mladých agrárníků České republiky, 2014. [2023-23-01] Dostupné z: <http://www.smacr.cz/soubory-ke-stazeni/casopis-sma/2014/1/>
2. BLAŽEK, B. *Venkovy: anamnéza, diagnóza, terapie*. Brno: Vydavatelství ERA, 2004. ISBN 80-86517-90-X
3. BLAŽEK, J. UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje (nástin, kritika, klasifikace)*. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4566-7
4. CZECHTOURISM. *Základní informace o agentuře CzechTourism* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj, 2023. [cit. 2023-20-01] Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/cs-CZ/O-nas/Zakladni-informace/Zakladniinformace-o-agenture-CzechTourism>
5. ČADILOVÁ, K. *Regionální značení napříč Evropou – sdílení zkušeností v oblasti podpory regionálních produktů* (PDF), Asociace regionálních značek [online]. Litomyšl: H.R.G. s.r.o., 2011. ISBN 978-80-2549506-3 [cit. 2023-20-01] Dostupné z: https://www.regionalniznacky.cz/upload/filemanager/arz/dokumenty/publikace_znaceni.pdf
6. FIALOVÁ, L. *Velký sociologický slovník* [online]. Sociologická encyklopedie, 2018. [cit.2022-12-08] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Obec>

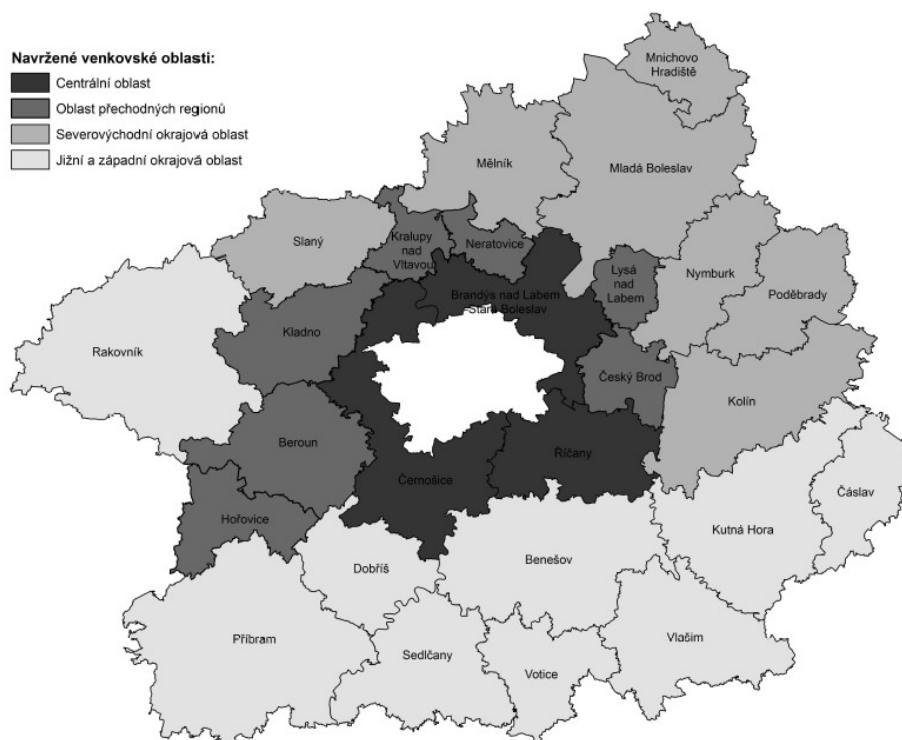
7. FRITZOVÁ, Marie. Zúčastněné pozorování a rozhovor v terénní praxi. *AntropoWebzin* [online]. 2016, č. 3-4. [cit. 2021-02-16]. ISSN 1801-8807. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/webzin/index.php/webzin/article/view/234>.
8. GALVASOVÁ, I. BINEK, J. HOLEČEK, J. CHABIČOVSKÁ, K., Ekonomicko-správní fakulta. *Synergie ve venkovském prostoru-Akteři a nástroje rozvoje*. Brno: GaREPPublishing, spol. s.r.o., 2009. ISBN 978-80904308-0-8
9. GaREP, spol. s.r.o., společnost pro regionální ekonomické poradenství. *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP, spol. s.r.o., 2011. ISBN 978-80-904308-8-4
10. GIDDENS, A., SUTTON, P.W. *Sociologie*. (revidované vydání z roku 2008) Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0807-1
11. HOLÁTOVÁ, D. KRNINSKÁ, R. *Lidské zdroje v rozvoji venkova*. Praha: Alfa, 2012. ISBN 978-8087197-57-8
12. HRABALOVÁ, A. *Ročenka ekologického zemědělství 2020* (PDF), PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2022. ISBN 978-80-7434-633-0 [cit.2023-23-01] Dostupné z: https://pro-bio.cz/wpcontent/uploads/2022/03/Rocenka_ekologickeho_zemedelstvi_2020_web.pdf
13. HUDEČKOVÁ, H. LOŠŤÁK, M. ŠEVČÍKOVÁ, A. ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA HUMANITNÍCH VĚD. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2009. ISBN 978-80-213-1413-9
14. HUDEČKOVÁ, H. *Velký sociologický slovník* [online]. Sociologická encyklopedie, 2018. [cit. 2022-1208]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Venkov>
15. JANOTOVÁ M. a kol., *Venkovský cestovní ruch: příležitost pro nové podnikání*. Klatovy: Úhlava, o.p.s., 2011. ISBN 978-80-903851-7-7
16. JUNÁŠEK, O. *Cestovní ruch ve Středočeském kraji v roce 2023*[online]. Oddělení informačních služeb, Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj cit. 2024-02-10] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/cestovnuruch-ve-stredoceskem-kraji-v-roce-2023>
17. KALMUS, D. *KLASA a regionální potravina pod dohledem* [online]. Fér potravina, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, 2021.[cit. 2023-20-01] Dostupné z: <https://www.ferpotravina.cz/clanky/klasa-aregionalni-potravina-po-dohledem>
18. KLUB ČESKÝCH TURISTŮ. [cit. 2023-20-5] Dostupné z: <https://kct.cz/historie>
19. KLUFOVÁ, R. Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí. Praha: WoltersKluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-733-1.
20. KOKAISL, P. *Etnické minority v Evropě*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2524-1
21. KOKAISL, P. *Geografie náboženství*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2015. ISBN 978-80-213-2551-7
22. Kolektiv autorů. *Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj*. Katedra cestovního ruchu, VŠE Praha, Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. ISBN 80-245-1159-2
23. LEJSEK, Z. *Cestovní ruch v historických souvislostech*. Statistika a my č. 6/2011, Český statistický úřad [online]. 2011, [cit. 2023-01-12]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/documents/10180/20541253/1804110620_21.pdf/c2e94604-287b-45ea-8d98c0bc22201d73?version=1.0

24. LINHART, J. *Velký sociologický slovník* [online]. Sociologická encyklopedie, 2017. [cit. 2023-20-01] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Chata%C5%99en%C3%AD>
25. MAJEROVÁ, V. a kolektiv, *Český venkov 2005 Rozvoj venkovské společnosti*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. ISBN 80213-1274-2
26. MAJEROVÁ, Věra. MAJER, Emerich. *Kvalitativní metody v sociologii venkova a zemědělství část I*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2005. ISBN 80213-0507-X.
27. MAZÁČKOVÁ, J. ŽAŽA, P. *Udržitelný rozvoj kulturně-historické krajiny a ochrana historických památek v zalesněném prostředí*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-280-0268-8
28. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.
29. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.
30. MOLDAN, B. *Podmaněná planeta*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2999-5
31. PALATKOVÁ, M. ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turismu: Turismus České republiky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3643-3.
32. PÁSKOVÁ, M. ZELENKA, J. *Společensky odpovědný cestovní ruch*. Praha: Idea servis, 2018. ISBN 97880-85970-91-3.
33. PERLÍN, R. *Venkov, typologie venkovského prostoru* (PDF). Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta UK, Praha: Univerzita Karlova, [cit. 2022-12-08] Dostupné z: <file:///C:/Users/grege/Downloads/perlin.pdf>
34. PETRUSEK, M. *Velký sociologický slovník, Díl 1, A-O*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1
35. PŮČEK, M. J. *Technika efektivního řízení měst a obcí: část SWOT analýza (metodika)*. Praha: Národní síť Zdravých měst ČR, 2020. ISBN 978-80-907917-2-5
36. REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6
37. RYGLOVÁ, K. *Cestovní ruch: podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4039-3
38. SEMOTANOVÁ, E. CHROMÝ, P. KUČERA, Z. *Historická geografie*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2018. ISBN 978-80-7286-325-9
39. STEJSKAL, J. KOVÁRNÍK, J., *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-807367-588-2
40. STRÍBRNÁ, M. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press s.r.o., 2015. ISBN 978-80-8672671-7
41. ŠÍP, J. a kolektiv. – *SPOLEČNOST VĚDECKÝCH EXPERTŮ CESTOVNÍHO RUCHU (SVECR), z.s. Venkovský cestovní ruch* (PDF). [online]. Brno: 2020. [cit.2022-12-19] ISBN 978-80-210-9593-9
42. TITTELBACHOVÁ, Š., *Turismus a veřejná správa*. Praha: 2011. ISBN 978-80-247-3842-0

43. TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J., & kol. (2015). *Právo životního prostředí*. Praha: Grada Publishing, [cit. 2022-09-16]
44. VALINOVÁ, E. *Statistika a my 11-12/2018*. Magazín Českého statistického úřadu (PDF). [online], 2018. ISSN 1804-7149 [cit. 2022-11-21] Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/wp-content/uploads/2018/12/1804181112.pdf>
42. ZELENKA, J. PÁSKOVÁ, M. *Cestovní ruch : výkladový slovník*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2
43. ZEMÁNEK, J. LACINA, J. *Příručka pro začínající podnikatele*. Prostějov: Computer Media s.r.o., 2011. ISBN 978-80-7402-109-1
44. ZIEGLER, V. *Střední Čechy – spirála přírodních krás*. Praha: Galerie EfEf, 2019. ISBN 978-80-905787-8-4

8. Přílohy

Příloha 1 – Venkovské oblasti na území Středočeského kraje⁹⁴

⁹⁴ *Městský a venkovský prostor ve Středočeském kraji* (PDF). [online]. Český statistický úřad, [cit. 2023-12-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20565971/20136109_kap2.pdf/84b63f8d-14d3-46bd-9555-a979ac258470?version=1.0